National Library 56253
Gen.Acquisitions Section
Ottawa, Ont.
K1A ON4

National Library
Bibliothèque Nationale
JAN 29 1980

Second class mail registration number — 1089.

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ESTO 80

Nr. 5 (2640) XXIX aastakäik | Neljapäeval, 17. jaanuaril 1980 — Thursday, January 17, 1980 | Üksiknumbri hind 45 senti

Washington plaanitseb jõudude koondamist Aasias

Kardetakse Põhja-Jeemeni ühinemist marksistliku Lõuna-Jeemeniga

WASHINGTON — Arvestades N. Liidu võimupiiride laiendamisaktsioonidega Aasias ja Kesk-Idas, on Ühendriigid hakanud endile otsima nendes piirkondades liitlasi. President Carteri nõuandja riiklikes julgeolekuküsimustes Zbigniew Brzezinski mainis Wall Street Journalile antud jutuajamisel, et Ühendriigid tahavad kujundada koostöölise tugeva jõu, kes on võimeline vastu astuma ja vastu panema Moskva rünnakuaktsioonidele.

Brzezinski mainis, et ta tahaks selles vastupanugrupis näha ka Iraaki ja Liibüad, kellede vahekorrad Washingtoniga on praegu pingelised. N. Liidu küsimuste ekspert ja nõuandja välisministeeriumis Marshall Shulman märgib,

et kui ameeriklased ei suuda kindlakäeliselt reageerida N. Liidu invasioonisse Afganistanis, siis toob see kaasa tõsiseid tagajärgi ka teistes piirkondades, kaasaarvatud Ida-Euroopa.

Carter esineb 23. jaanuaril Kongressile traditsioonilise kõnega, kus ta lähemalt selgitab oma kavatsusi N. Liidu vastase liidu moodustamiseks ning antikommunistlike jõudude organiseerimiseks ja koondamiseks. Välisministeeriumi esindaja Hodding Carter mainis, et venelased on koondanud Afganistanis ligemale 25.000 sõdurit lääneosas asuva Herati linna ümbrusesse, mis laseb oletada, et Moskval on plaanid Iraani õliallikate ründamiseks.

See ei ole siiski lihtne ega kerge ülesanne, kuna Iraani õliallikad asuvad sellest kohast 965 km lõunas.

Ühendriigid on mures ka N. Liidu diplomaatilise aktiivsuse pärast Põhja-Jeemenis, kes on saanud ameeriklastelt viimaste kuude kestel pidevalt sõjalist varustust. Viimaste andmete põhjal kaalub Põhja-Jeemen tõsiselt ühinemist Lõuna-Jeemeniga, kus võimul on marksistlik valitsus, kellel on tihedad sidemed Moskvaga ning kus treenitakse kogu maailmas opereerivaid terroristide gruppe. Põhja-Jeemeni ühinemisel Lõuna-Jeemeniga oleks Saudi Araabia lõunapiiril 8 miljonilise elanikuga riik, mis oleks Moskva kontrolli all ja kujuneks venelastele oluliseks baasiks araabia õliallikate vallutamiseks.

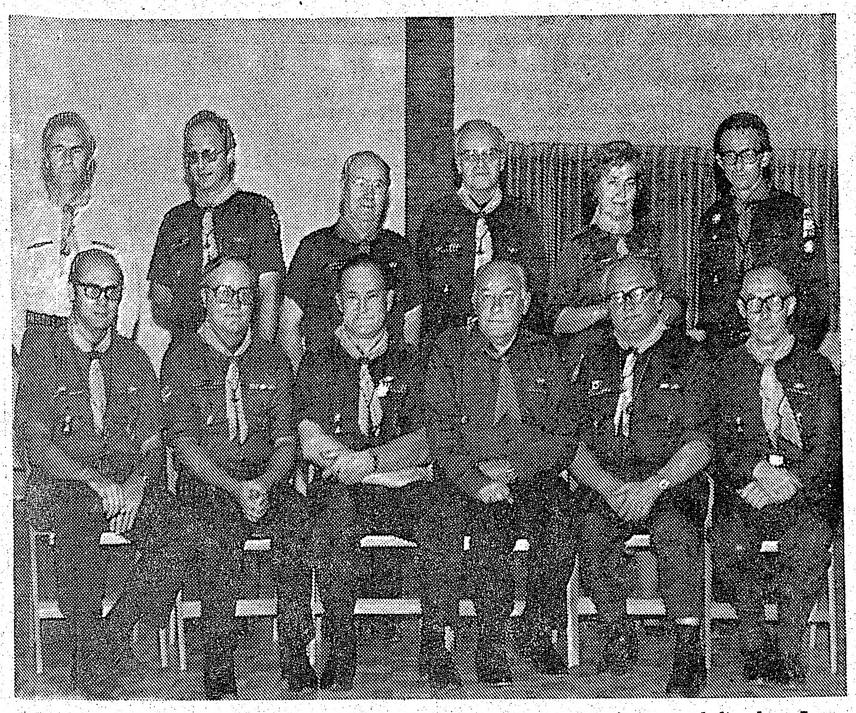

Eesti Skautide Maleva Kanadas staap käesoleval tegevusaastal. Pildil esireas vasakult: skm. Jaan Lepp — õppeala juht, skm. Enn Kiilaspea — sidepidaja Kanada skautlusega ja maailmalaager „Vikerkaare" esindusüksuse juht, skm. Silver Kask — maleva juht, skm. Ermi Soomet — maleva vanem, skm. Leo Puurits — sidepidaja etnilise skautlusega, maailmalaager „Vikerkaare" esindusüksuse reisijuht, skm. Ervin Aleve — maleva abijuht. Teises reas vasakult: skm. Egbert Runge — sekretär, skm. Ivar Nippak — skautide tööala juht, skm. Konsa Leemets — varahoidja, maleva esindaja Kotkajärvel, nskm. Bruno Lindre — skaudiaida juhataja, skm. Lia Pikkov — hundude tööala juht, nskm. Jaan Roos — spordijuht.

N. Liit sai UN-is lüüa

Maailmaorganisatsiooni üldkoosolek nõuab võõraste vägede väljaviimist Afganistanist

NEW YORK — N. Liit sai Liitunud Rahvaste Organisatsioonis suure tagasilöögi osaliseks kui maailmaorganisatsiooni üldkoosolek otsustas häälte vahekorraga 104:17 vastu heaks kiita resolutsiooni, mis nõuab kõigi võõraste vägede väljaviimist Afganistanist. Sama resolutsioon oli arutusel teatavasti ka maailmaorganisatsiooni julgeolekunõukogus, kus venelased selle aga oma vetoga tagasi lükkasid.

Resolutsioon esitati n.n. kolmanda maailma riikide poolt, kes seni alati on toetanud N. Liitu. Resolutsioonis apelleeriti ühtlasi julgeolekunõukogu poole, et see leiaks võimalusi ja vahendeid resolutsiooni praktiliseks rakendamiseks,

kuid tegelikult puuduvad selleks igasugused väljavaated.

N. Liidu esindaja UN-is Oleg Trojanovski tähendas üldkoosolekul toimunud debati kestel korduvalt, et N. Liidu väed viidi Afanistani sealse valitsuse kutsel imperialistlike riikide ähvarduste vastu,

kuid venelase väiteid ei võtnud ühegi riigi esindaja tõsiselt.

Eesti nimi kerkis UN-is esiplaanile

NEW YORK — Eesti nimi kerkis möödunud laupäeval Liitunud Rahvaste Organisatsiooni üldkoosolekul Afganistani debati ajal päevakorrale. Eestit ja teisi Balti riike puudutas oma sõnavõtus Kostariika suursaadik Liitunud Rahvaste Organisatsioonis Varela-Quiros, kes juhtis tähelepanu sellele, et Eestil, Lätil ja Leedul olid ka sõprulepingud N. Liiduga nagu Afganistanil, kuid ka need riigid langesid N. Liidu agressiooni ohvriks.

Neeme Järvi Viinis läbikäigulaagris

VIIN — Möödunud nädala lõpul saabus N. Liidust Viini emigrantide läbikäigulaagrisse rahvusvahelise kuulsusega eesti dirigent Neeme Järvi koos perekonnaga, kes lahkus okupeeritud Eestist. Temaga tegi Münchenis tegutseva „Vabaduse" raadio eesti osakonna toimetuse liige Riho Mesilane intervjuu, mis saadeti möödunud teisipäeval eetrisse.

Vance ultimaatum Moskvale

WASHINGTON — Ühendriikide välisminister Vance andis N. Liidule ultimaatumi, nõudes okupatsioonivägede väljatõmbamist Afganistanist — kõige hiljem eeloleva veebruari keskel. Välisminister mainis, et kui punaarmee sellek tähtajaks Afganistanist ei ole lahkunud, loobuvad Ühendriigid Moskva olümpiamängudest osa võtmisest. Moskva olümpiamängude boikoteerimine või 1980. aasta olümpiamängude üleviimine Moskvast mõnda teise linna on viimasel ajal võtnud üha rohkem tuult purjedesse, kusjuures seda mõtet eriti pooldab ja toetab Kanada valitsus, eriti välisminister Flora MacDonald. Kanada saadikul Iirimaal oli kokkusaamine Rahvusvahelise Olümpiakomitee esimehe lord Killaniniga, kellele Kanada avaldab survet olümpiamängude üleviimiseks mõnda teise asukohta.

Segadus Eesti ja Läti konsulite staatuse ümber

Senatis arutusel olev diplomaatiliste ja konsulaarprivileegide parandusettepanek paneb Balti konsulid Kanadas ebamäärasesse olukorda

OTTAWA — Kanada senaator Andrew Thompson tõstis senatis möödunud aasta 13. dets. Diplomatic and Consular Privileges and Immunities Act'i parandusettepaneku arutamisel üles Kanadas tegutsevate Eesti ja Läti aukonsulite staatuse küsimuse, kuna ettepaneku vastuvõtmisel võib nende tegevus praeguse staatuse alusel olla ebaseaduslik. Parandusettepanek võeti teisel lugemisel vastu ja saadeti senati väliskomisjoni, kus selle kohta seletusi annavad välisministeeriumi eksperdid.

Senaator Andrew Thompson, kes on teatavasti abielus eestlannaga —endise Riigivolikogu liikme Ed. Riisna tütrega — juhtis tähelepanu parandusettepaneku klausel 2-e selgitusele, milles üteldakse, et esitatud uued sektsioonid 5—9 tunnistavad selle süüteoks kui isikud, kes ei esinda Kanada poolt tunnustatud suveräänset riiki või valitsust, rajavad Kanadas või jatkavad saatkondade või konsulaatide opereerimist.

Andrew Thompson mainis, et Kanada praktiseerib teistele riikidele kahesuguse tunnustuse — de jure ja de facto — andmist.

Kanada on Ühendriikide eeskujul andnud Balti riikide annekteerimisele N. Liidu poolt ainult de facto tunnustuse, kuid ta ei ole andnud de jure tunnustust.

Sellega seoses tekib küsimus, kas parandusettepanekus mainitud lause „ei esinda Kanada poolt tunnustatud suveräänset riiki või valitsust" hõlmab nii de jure kui ka de facto tunnistuse. Küsimus puudutab eriti Eesti, Läti ja Leedu aukonsuleid Kanadas.

Selguse saamiseks pööras senaator Thompson välisministeeriumi poole, kus talle mainiti, et Kanadas on aukonsuli volitused antud ainult Leedu aukonsulile.

Teistele ei ole enam volitusi antud ning nende nimesid ei ole paigutatud raamatusse, kus on toodud diplomaatiliste-, konsulaar- ja teiste välisesindajate nimed. Kõigi Balti konsulite nimede paigutamist sellesse raamatusse alustas endine peaminister John Diefenbaker.

Senaator Thompson andis senatis ülevaate balti rahvaste traagilisest saatusest ning kinnitas, et Läti ja Eesti konsulid täidavad ikka veel vaba Läti ja vaba Eesti konsulaarülesandeid.

Päevakorral oleva seaduse parandus hävitab salakavalalt Kanada, Ühendriikide ja Austraalia senise seisukoha.

Kahele Balti konsulile ei taheta nüüd anda ametlikku tunnustust Kanada poolt.

Senaator Thompson pööras lõpuks parandusettepaneku esitanud senaator MacQuarrie poole, et ta käsitaks seda küsimust välisministeeriumi ekspertidega ning et Eesti ja Läti konsulite nimed kantakse diplomaatiliste esindajate nimestikku. Kui neid sinna ei kanta ja parandusettepanek vastu võetakse, siis võib tekkida olukord, kus Eesti ja Läti konsuleid võidakse süüdistama hakata ja neid nende tegevuse pärast vastutusele võtta.

Senaator MacQuarrie vastas, et tal on Balti riikide saatuse suhtes samad tunded, mis senaator Thompsonil, kuid Kanada ei saa sinna midagi parata. Ta lisas, et seaduseelnõu kohta annavad oma selgitava seletuse välisministeeriumi eksperdid.

TEADAANNE

Toronto Eesti Ühispank on uuele arvepidamise süsteemile ülemineku tõttu suletud

ESMASPÄEVAL,
21. JAANUARIL 1980

JUHATUS

Ühenduses uuele arvepidamise süsteemile üleminekuga on
T.E. ÜHISPANGA
ÕHTUSED LAHTIOLEKU AJAD
(esmasp. ja neljap.) alates 24. jaan. 1980 muudetud järgmiselt:
Pank AVATAKSE KELL 5.30 (senine kell 6)
ja SULETAKSE KELL 8.00 (senine kell 8.30)
JUHATUS

VÕRKPALL JA SQUASH
Korporatsioonide vaheline turniir toimub
laup., 26. jaanuaril algusega kell 2 p.l.
SCARBOROUGH COLLEGE'is (Morningside ja Military Trail)
Sissepääs tasuta

EELK PEETRI KOGUDUSE NAISRINGI korraldusel
LOENGUÕHTU KOHVIGA
pühap., 20. jaan. kell 5 p.l.
Kõneleb dr. Leo Kann KIROPRAKTIKAST
Kaaskõneleja Peter Ambos • FILM • VESTLUSI
Pääse $3.— Kõik kutsutud!

Uuendage „Vaba Eestlase" tellimine 1980. aastaks!
Hoidke elavana Põhja-Ameerika ainuke kaks korda nädalas ilmuv eestikeelne ajaleht — tellige „Vaba Eestlast"

Tellimiskupong lk. 3

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St. Torontos.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $35.—, poolaastas $19.50 ja veerandaastas $10.50, kiripostiga aastas $56.—, poolaastas $30.50 ja veerandaastas $16.—
TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $38.—, poolaastas $21.— ja veerandaastas $11.—. Kiripostiga USA-s: aastas $61.—, poolaastas $32.50 ja veerandaastas $17.—
LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $72.—, poolaastas $36.— ja veerandaastas $19.—.
Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 45 c.

FREE ESTONIAN
Published by Free Estonian Publisher Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto Ont. M6J 2H2

Majandus poliitilise relvana

N. Liidu diktaator Brezhnevi äsjane Moskvas avaldatud läkitus N. Liidu poliitika selgitamiseks ja põhjendamiseks Afganistanis on põhiliselt mõeldud Ameerika Ühendriikide ja selle juhtkonna atakeerimiseks ja diskrediteerimiseks ning läänеriikide vahele lahkhelide ja lõhede tekitamiseks. Brezhnev lasi oma sõnavõtus selgelt välja paista, et ta kustutab N. Liidu agressiivsetele plaanidele vastu astunud Ühendriikide praeguse juhtkonna eesotsas president Carteriga Moskva sõprade nimekirjast, kuid ta taotleb samal ajal koostöö ja pingelõdvenduse poliitika viljelemise jatkamist Lääne-Euroopa kapitalistlike riikidega. Lühidalt: Moskva loodab detente poliitika arengut senises vaimus, mis annaks venelastele võimalusi läänеriikide tehnoloogia omandamiseks ja soodsate krediitide hankimiseks kuid looks samal ajal ka eeldused N. Liidule oma võimupiiride laiendamiseks kõigis maailmanurkades.

Brezhnevi lootused tunduvad esimesel pilguheitmisel optimistlikena, kuna on põhjust arvata, et N. Liidu järjekordne relvastatud kallaletung oma kaitsetule naabrile paneb läänemaailmas kõik vastupanujõud liikuma ja koondab läänеriigid ühiseks ühendatud vastupanurindeks ründaja vastu. Olukord ei ole siiski nii lihtne, kuna läänеriikides, kaasaarvatud Ameerika Ühendriigid, valitsevad mitmesugused eriarvamised kaubanduslike suhete katkestamiseks N. Liiduga ning ühise vastupanurinde moodustamise asemel kaalub iga riik, kuidas ta kõige paremini ja kõige väiksemate kahjudega tekkinud kriisist välja tuleb ning oma mugavuse ja heaolu suudab säilitada.

Vaatamata minevikus omandatud kogemustele ei ole läänеriikidele ikka veel selge kui kaugele N. Liit kavatseb minna oma vallutustega. Ikka ja alati leidub neid naiivseid optimiste, kes arvavad, et käesolev vallutus on Moskva viimane vägivaldne käehaare ning pärast seda järgneb koostööline ja harmooniline kooselu läänеriikidega. Samuti leidub kõhklejaid, kahtlejaid, kalkuleerijaid ja kriitikuid, kes küsivad, kui palju nõrgestab poliitilisi, majanduslike ja kultuuriliste sidemete katkestamine N. Liitu ja kas sellisel sidemete katkestamisel on üldse soovitud tagajärgi.

Prantsusmaa ja Lääne-Saksamaa asusid esialgu N. Liiduga suhete katkestamise küsimuses ühiselt kõhklevale seisukohale — ja seda erinevatel põhjustel. Lääne-Saksamaal kalkuleeritakse, et olukorra kergendamine Lääne-Berliinis ning majanduslik vahekord Ida-Saksamaaga olenevad täielikult headest vahekordadest N. Liiduga ning kantsler Schmidt annaks käesoleval aastal toimuvatel parlamendivalimistel oma vastaselе Franz Joseph Straussile kätte suured trumbid kui ta avalikult heidaks nurka sotsialistide poolt seni ülеskiidetud detente. Prantsusmaa, kes juba aastaid on kritiseerinud ameeriklasi passiivsuses välispoliitilisel rindel, kardab nüüd Washingtonis Afganistani sündmuste puhul „ülетegemist" ja eelistab esialgu jääda mõlemate poolte vahel tasakaalustavaks teguriks.

Kuid kõhklev ja teatud määral peata hoiak ei ole tingtud ainult poliitilistest kalkulatsioonidest vaid veelgi enam majanduslikest põhjustest ning majanduslikud arvestused ei mängi rolli mitte ainult Washingtoni liitlaste juures vaid ka Ühendriikides, kus mitte ainult farmerid vaid ka suured tööstusettevõtted vaatavad tumeda pilguga president Carteri otsusele, kasutada kaubavahetust relvana N. Liidu vastu. Suurkapital ei saa sellega kuidagi nõustuda, et majanduslikke ja kaubanduslikke operatsioone kasutatakse poliitilisel eesmärgil ning Carteri otsus on saatnud närvilised värinad rahvusvaheliste pankade ja suurettevõtete tagatubadesse.

Ühendriikide äri- ja majandusmeestel on kalduvus kogu elu ümber arvestada dollaritesse ja teha siis oma järeldused. Nii arvestatakse, et teravilja ekspordi tühistamine 17 miljoni tonni ulatuses läheb ameeriklastele maksma 2,6 miljardit dollarit, kuid suurte kahjude osaliseks saavad tööturid, kes ekspordivad N. Liitu uut tehnoloogiat ja moodsaid masinaid. Nii on Ühendriikide firmadel sõlmitud venelastega miljarditesse dollaridesse ulatuvaid kokkuleppeid Venemaale keemiatehaste, puurimismasinate vabrikute ja terasetööstuste ehitamiseks ning ülimoodsate elektronarvutite, traktorite, kaevamismasinate ja muu tehniliselt viimistletud varustuse müümiseks

Carteri otsuste kritiseerijad leiavad, et ameeriklased teevad endile miljarditesse dollaritesse ulatuvaid kahjusid kui nad venelastega majanduslikud suhted katkestavad. Ja sealjuures arvatakse, et venelastele tekitatud kahjud on väga väikesed ning ei mõjuta Venemaad ega maailma sündmuste käiku.

Ainult dollari märki silmade ees hoidvad majandusmehed vaatavad neid mõtteid ja seisukohti avaldades maailma probleemidele väga ühekülgselt. Kui nad vaevaks võtaks N. Liidu majandusliku olukorraga ja kommunistliku süsteemiga N. Liitu suunatava majandusliku toetuse mõjuga lähemalt tutvuneda, siis jõuaksid nad peatselt veendumusele, et ilma tööstuslikult arenenud läänemaailma abita oleks N. Liidu kommunistlik rezhiim kõigi eelduste kohaselt juba ammu kokku varisenud.

K.A.

Lihanappus Moskva olümpial

WASHINGTON — Ühendriikide põllumajanduse minister Bob Bergland mainis pühapäeval televisiooni intervjuus, et teraviljamüügi piiramine Ühendriikidest N. Liitu 17 miljoni tonni ulatuses mõjutab tunduvalt N. Liidu lihatoodangut, mille tulemusena olümpiaadi külastajaid ähvardab eeloleval suvel lihapuudus. N. Liit on lihalcomade toitmisel arvestanud täielikult Ühendriikidest importeeritava teraviljaga kuid president Carteri sammudega on sellele lootusele teravalt kriips peale tõmmatud.

13691 trükist ja teaduslikku tööd arhiivis

Ülevaade Eesti Arhiiv Austraalias tegevusele möödunud aastal

Väliseestlaste üks olulisi ülesandeid on püüda säilitada eesti kultuurivarasid, eriti kirjalike ja trükitud materjalide osas, mis on pidevas kadumis- ja hävimisohus. Nende kultuurivarade kogumiseks ja säilitamiseks on väljaspool Eestit mitmel mandril asutatud eesti arhiivid. Neist vanim on Eesti Arhiiv Austraalias (EAA), asutatud Austraalia Eesti Seltside Liidu poolt 1952. aastal ja tegutsenud juba 28 aastat.

EAA asub Sydney eeslinnas Lidcombe'is selleks 1968. a. eriti ehitatud tule-, niiskus- ja valguskindlas kivihoones. EAA postiaadress on: Estonian Archives, c/o Dr. H. Salasoo, 2 Water St., Lidcombe, NSW 2141, Austraalia.

EAA ülesandeks on: 1) koguda kõik väljaspool Eestit ilmunud ja ilmuvad eestikeelsed ja muukeelsed eestiainelised trükised, samuti kõik eestlaste kirjutatud trükised ükskõik millisel teemal või millises paljundustehnikas: raamatud, broshüürid, teaduslikud tööd ja kirjutised, ajakirjad, ajalehed, eesti organisatsioonide väljaanded: ringkirjad, teatelehed, aruanded, üleskutsed, lendlehed, eesti ürituste kavalehed, kutsed ja pääsmed, igasugused eestlaste elu ja tegevusega ühenduses olevad materjalid:

fotod, käsikirjad, dokumendid, helisalvestused, eraisikute kirjavahetus, organisatsioonide arhiivmaterjalid jne.

2) Koguda kõik Eestis või mujal enne 1944. a. ilmunud eestikeelsed ja muukeelsed raamatud, broshüürid, ajalehtede ja ajakirjade numbrid, vanad dokumendid ja muud

Nende materjalide kogumiseks on arhiivil pika tegevusaja kestel välja kujunenud ideeliste kaastööliste ja sõprade võrk paljudes riikides, kes ka sel aastal hankisid ja saatsid oma asukohamaal ilmuvat arhiivile vajalikku materjali. Mitmed eesti kirjastused, autorid ja väljaandjad ka sel aastal saatsid arhiivile tasuta oma väljaandeid: raamatuid, ajalehti ja ajakirju, mis oli arhiivile suureks abiks, kuna arhiivi summad trükiste ostmiseks on piiratud.

Arhiivi peamiseks tuluks on Austraalia Eesti Seltside Liidu poolt igal aastal korraldataval Eesti Rahvuskapitali korjandusel kultuurivarade säilitamise sihtkapitalile annetatud summad,

üle 600 saadetise, mis tõid eesti- ja muukeelse perioodika numberid.

31. dets. 1979 oli suuremate trükiste ja eesti autorite teaduslike tööde koguarv arhiivis 13.691, neist eestikeelseid 4407 (617.000 lehekülge), muukeelseid 9284 (599.000 lk).

Aasta jooksul saaduist 43 tuli osta, ülejäänud 807 saadi tasuta. Väljaspool Eestit aastail 1945—1979 ilmunud üle 2000 eestikeelsest raamatust oli arhiivis aasta lõpul üle 97%. Enne 1944. a. ilmunud eestikeelseid raamatuid oli 1187, neist möödunud sajandil ilmunuid 64.

Eesti autorite teaduslikke töid oli aasta lõpul arhiivis kokku 7215 tööd 635-lt eesti autorilt väljaspool Eestit. Viiekümne ja rohkem tööga olid esindatud järgmised autorid: Johannes Piiper jr. (Lääne-Saksamaa) 279 tööd, Arthur Võõbus (USA) 205, Felix Oinas (USA) 159, Ernst Öpik (Põhja-Iirimaa) 151, Jüri Kaude (USA) 147, Rein Silberberg (USA) 135, Indrek Martinson (Rootsi) 126, Elmar Leppik (USA) 121, Vello Helk (Taani) 97, Jaan Puhvel (USA) 90, Elmar Järvesoo (USA) 80, Hans Kauri (Norra) 80, Heldur Meema (Kanada) 78, Julius Mägiste (†) 76, Arnold Kivimäe (Rootsi) 74, Gustav Ränk (Rootsi) 71, Ilmar Tammelo (Austria) 71, Teodor Künnapas (Rootsi) 70, Henn Kütt (USA) 62, Ilse Lehiste (USA) 62, Armin Tuulse (Rootsi †) 61, Herbert Salu (Rootsi) 59, Endel Tulving (Kanada) 58, Johannes Lepiksaar (Rootsi) 57, Mart Männik (USA) 57, Peep Algvere (Rootsi) 54, Rein Taagepera (USA) 53, Lauri Vaska (USA) 53, Tõnis Kasvand (Kanada) 51, Leo Yllö (Soome †) 51, Einar Hinnov (USA) 50, Alo Raun (USA) 50.

Väiketrükiseid (ajalehelõigendid, lendlehed, ürituste kavalehed, organisatsioonide ringkirjad, teatelehed jne.) oli aasta lõpul üle 30 000.

Edasi leidus arhiivis veel neljasaja neljakümne seitsme paguluses ilmunud eestikeelse perioodilise väljaande aastakäike või numberid, üle 600 muukeelse perioodilise väljaande aastakäike või numbreid eestlaste kirjutatud või eestiainelise sisuga,

üle 17.000 ülesvõtte, negatiivi ja pildiku, üle 900 eksliibrise, siis veel noote, heliplaate, helilinte, filme, käsikirju, dokumente, üle 400 arhiivkausta eesti organisatsioonidelt, asutustelt ja eraisikuilt ning muid materjale.

Arhiivist päriti ja anti kirjalikult, telefoni teel ja suusõnal mitmesugust informatsiooni arhiivis leiduvaist allikmaterjalidest ja varustati vajalike andmetega eesti üliõpilasi, kes olid kirjutamas eestiainelisi töid. Informatsioon ja dublette vahetati teiste eesti arhiividega, raamatukogudega ja üksikisikutega ning asutustega mitmel mandril.

Aasta jooksul külastas arhiivi 69 huvilist, neist Austraaliast 59, Euroopast üheksa ja USA-st üks.

EAA palub rahvuskaaslasi saata oma väljaspool Eestit ilmunud töid ja väljaandeid, samuti enne 1944. a. ilmunud eestikeelseid või muukeelseid eestiainelisi raamatuid, ajalehtede ja ajakirjade numbreid, fotosid, dokumente, mälestuskirjutisi, kirjavahetust ja muid materjale. Eestis on palju enne 1944. aastat ilmunud kirjavara hävinud või hävitatud ja see vähene, mis väljaspool Eestit inimeste käes veel leidub, tuleks kõik koondada arhiividesse, et seda võimaliku hävimise eest hoida ja säilitada tulevaile põlvedele. Eriti vajalikud on Eesti omariikluse ajal ja enne seda ilmunud ajalehtede ja ajakirjade numbrid, kalendrid ja muud.

EAA palub tungivalt kõiki, kelle kätesse see ülevaade jõuab, kontrollida oma raamatukappide ja raamaturiiulite sisu, vaadata läbi sahtlid, laekad ja muud panipaigad, kus võiks leiduda mõnesugust kirjavara, dokumente, fotosid ja muud

Iga üksik ajalehe või ajakirja number, iga kõige lihtsam ja tühisena näiv vana ärikalender, broshüür jne. oleks arhiivis teretulnud.

Kui leiate midagi, mida ise enam hädasti ei vaja, saatke see arhiivile. Ärge murdke pead selle üle, kas see on väärtuslik või mitte. Jätke selle üle otsustamine arhivaari mureks. Kui ka arhiiv saab mõnda mitmekordselt, kuluvad dubletid vahetamiseks teiste arhiividega või saatmiseks USA ja Kanada üliikoolidele, kus praegu on asutamisel eestikeelsete trükiste kogud.

Vana eesti kombe kohaselt igale kirjale, saadetisele ja järelpärimisele vastatakse.

HUGO SALASOO
arhivaar

Vene propagandaasutus „Meremeeste Maja" Tallinnas

Okup. Eesti pealinnas Tallinnas töötab Vene propagandaasutustest ka nn. „Rahvusvaheline Meremeeste Klubi", ülesandega vastu võtta välismaiseid meremehi ja katsuda nende hulgas teha „selgitustööd". Selle Kremli propagandaasutuse direktoriks on venelane Leonid Obshirnov, kes olevat end. poksija, hariduselt keeleteadlane, nagu tema lähemad kaastöölised.

Klubis rakendatud giidid ja tõlgid oskavad kõik inglise keelt. Nende ülemaks olevat Irina Shevtshenko, kes kõnelevat saksa keelt. Eestlanna Astrid Kongo, ainuke eesti nimega asutuses, olevat giidiks rootsi keelega.

Tõlgi ja giidi amet olevat okup. Eestis otsitav, nende palk võrdne enam-vähem õpetaja palgale. Lisaks on neil alati võimalus end keele alal täiendada. Et rootsi meremehi käivat Tallinnas üsna palju, olevat ametisse võtmisel veel teine rootsi keelt valdav isik.

Klubi asuvat sadama piirkonnas, 500 m kaidest, ühes väikeses majas. Kavas olevat uue maja ehitamine tantsusaaliga jne., mis võimaldab paremini ajude pesemisega tegelda.

EPL

Kommentaarid

Läänemaailmas arutatakse ja argumenteeritake elavalt kui suurel määral Kreml arvestas vahekordade halvenemist läänеriikidega kui ta andis oma punaarmeele käsu Afganistani okupeerimiseks. Nagu alati selliste küsimuste arutamisel on ka siin mitmesuguseid teooriaid ja arvamisi. Üheks läbilöönumaks ja populaarsemaks on teooria, et venelaste vahekorrad läänemaailmaga olid juba nagunii madalale tasemele langenud, mille tulemusena detente poliitika ei andnud Moskvale enam soovitud majanduslikke ja poliitilisi eeliseid ning sellest tingituna otsustatigi läänеriikide hoiaku ja pingelõdvenduse poliitika peale vilistada ning asuda uutele vallutusretketele, mis seekord toimusid maailma ühes tundlikumas ja strateegiliselt tähtsamas piirkonnas.

See teooria ei ole siiski niivõrd põhjendatud ja kaalukas, et seda kahe käega aktsepteerida. Vaatamata sellele, et N. Liidu ja Ühendriikide vahekorrad viimasel ajal näitasid jahtumise tendentsi ja Moskva ei saanud ameeriklastelt kõike seda, mida ta süda igatses, osutus detente venelastele kuni Afganistani afäärini erakordselt kasulikuks. Meil tarvitseb ainult mõtelda nendele miljarditele dollaritele krediitidele, mis voolasid Venemaale ja teistesse kommunistlikkudesse riikidesse läänemaailmast, meil on põhjust meenutada neid masinaid, viimistletud aparaate ja tehnoloogiat, mis saadeti läänest läbi raudeesriide itta ning meil tuleb eriti alla kriipsutada, et oma riigistatud põllumajandusega aastaid nälja veerel püsinud N. Liit on oma rahvamasse toitnud Ühendriikidest, Kanadast, Austraaliast ja Argentiinast saadud viljaga. Mida sa veel oskaksid soovida! Ja sealjuures on venelased ülbelt nurka heitnud need lubadused, mis nad andsid Helsingi konverentsil inimõiguste ja enesemääramise õiguste rakendamiseks ning on ajanud ülbelt ja takistamatult oma maailmavallutamise poliitikat, mida kinnitavad nende operatsioonid Aafrikas, Araabia poolsaarel, Ladina Ameerikas ja Kagu-Aasias.

Palju õigem tundub nende ridade kirjutaja arvates olevat see teooria, et venelased tegid olukorra ja Ameerika Ühendriikide vastupanu hindamisel valekalkulatsiooni. Pärast seda kui nad oma äsjase Kuuba afääriga Carteri käest kergelt pääsesid, jõuti Kremlis nähtavasti otsusele, et nüüd on paras aega ka Afganistan okupeerida ja luua seal lähtealused oma edasitungi jatkamiseks läbi Pakistani Araabia mereni ja maailma suuremate õlivarudeni. Kui president Carter sellele reageeris teraviljamüügi lõpetamisega Venemaale ja teiste valusate kitsendustega, siis tabas Kremli mehi suur üllatus, kuna leplikust ja rahulikust Valgest Majast oli äkki tulnud vali pauk, mida Moskvas keegi ei osanud oodata.

Venelasi tabanud rabav üllatus kajastub ka nende kommentaarides Carteri otsuste hindamisel. Carterit nimetatakse valetajaks, detente poliitika hävitajaks ja maailmarahu ohustajaks. Kuigi Tass, Pravda ja N. Liidu raadiokommentaatorid naeruvääristavad teraviljamüügi piiramise tulemusi N. Liidu elanike toidusedeli piiramisel, kostab nendest vihahoogudest siiski välja ka raske mure järsku õhku hajunud läänеriikide majandusliku toetuse pärast. See mure oli kahtlemata ka põhjuseks, miks peeti vajalikuks Moskva televisioonis esitada diktaator Brezhnevi läkitust, millega keerutati ja vabandati Afganistani okupeerimist ning süüdistati Carterit rahvusvahelise õhkkonna mürgitamises.

*

Inglismaa spionaazhilugude uurija Andrew Boyle, kes oma teoses „The Fourth Man" paljastas endise vene spioonina Inglismaa tuntud kunstiteadlase ja kuninganna Elizabethi kunstikogude endise kuraatori Anthony Blunti, mainis möödunud nädalal New Yorgis viibides, et Anthony Blunt oli omal

(Järg lk. 3)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

19. ja 20. jaan. dr. M. Leesment, tel. 481-6834.

26. ja 27. jaan. dr. T. Sauks, tel. 461-0912.

Läks itta tagasi . . .

Propagandaleht „Kodumaa" annab edasi pikka järgnevat lugu Pärnust pärineva Raimu Rand'i elamustest Läänes, kuhu ta Pariisis 1966. aasta septembris ära kargas ja palus poliitilist asüüli.

Pikapeale olevat ta saanud tööd Münchenis Radio Liberty vene saadete toimetuses ja nüüd kirjeldab ta pikalt ja laialt (ning tõrvatult) elu selles Moskva poolt nii vihatud saatejaamas. Kogu loost jääb selge mulje, et KGB laseb ajalehtedel trükkida ülekuulamisprotokolli. Et efekt suurem oleks, on meest lastud esineda ka TV-s „Lääne ja USA luure imperialistlike eesmärkide paljastamiseks". Rand ütleb, et Lääs olevat „palju ebainimlikum kui kommunistlik süsteem".

Kuuldavasti jõudis Raimu Rand „ebainimlikus Läänes" maha jätta palju võlgu oma liikumistel ühelt maalt teise. Ta jõudis Hispaania Baleaaridel pidada isegi baari (baaridaamidega muidugi). Kuivõrra ta oli KGB poolt välja saadetud „Lääne paljastaja", on muidugi tema ja KGB vaheline saladus.

EPL/JL

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

ajal paljastatud Philby—Macleani—Burgessi grupis „neljas mees", kuid peale tema on veel paljastamata terve rida endiseid vene spioone, kelledest osa asuvad Kanadas.

Andrew Boyle ütles, et ta tunneb ja teab mõningaid nendest endistest spioonidest, kuid nende identifitseerimine ja avalikuks tegemine ei ole tema asi. Boyle on kriitiline ka Inglismaa peaminister Margaret Thatcheri väljendus-te suhtes, et Blunt oma reeturliku tegevusega ei ohustanud ühegi inglase elu. Sellele väitele vastab Boyle küsimustega: „Aga kuidas on tshehhide ja ida-sakslaste eludga? Kuidas on lood nende inimeste eludega, kes avaldavad nõukogude korrale vastupanu satelliitriikides? Kas need ei ole inimesed?"

Kirjanik kinnitab, et massmeedia peaks tooma rohkem informatsiooni endiste vene spioonide kohta ja need avalikult paljastama. Tema väidete kohaselt leidub tõenäoliselt Kanadas neid isikuid, kelledel olid tihedad sidemed N. Liidu salateenistusega. Boyle arvab, et Kanadas võib ühel päeval „midagi suurt" spionaazhi alal päevakorrale kerkida kuigi kanadalased on tema hinnangul samasugused nagu inglased, kes ei taha paljastada kõrgetel positsioonidel asuvaid inimesi spionaazhiafääride puhul.

Kanadas on juba aastaid räägitud eriuurimusest, mis tehti vene spioonide tegevuse selgitamiseks. Mõningate andmete kohaselt on selle valgustkartva tegevusega seotud olnud vastutusrikastel kohtadel töötavad ja veel praegu töötavad isikud. Neid andmeid ei ole aga millegipärast avalikuks tehtud kuigi ajakirjanduses nende materjalide eksisteerimisele sageli tähelepanu juhitakse. Valitsused tulevad ja lähevad — kas ei oleks juba aeg loobuda senisest „inglaslikust" poliitikast ja teha kogutud uurimismaterjalid avalikuks?

AMI

Göteborgi eesti organisatsioonide esindajad arutamas Eesti Vabariigi 62. aastapäeva korraldamist möödunud aasta novembris Göteborgi Eesti Majas. Foto: O. Kopler

Eesti kõige linnastunum „vabariik" N. Liidus

70 prots. rahvastikust elab linnades

Sirbis ja Vasaras 2. nov. kirjutab keegi V. Perevedentsev pikema artikli 1979. a. rahvaloenduse tulemuste kohta pealkirjaga „Meid saab aiva rohkem". Artiklis kerkib üles rahvastiku iibe vähenemise ja selle ebaühtluse probleem, mis põletavamaid praegu N. Liidus. Laename mõningaid tsitaate artiklist:

„1970. ja 1979. aasta rahvaloenduse vahele jäänud üheksa aastaga on Nõukogude Liidu rahvastik suurenenud 20,7 miljoni inimese võrra ja jõudnud 262,4 miljonini.

Kõige väiksem suhteline juurdekasv iseloomustas Venemaad, Ukrainat ja Valgevenet (6%), veidi kõrgem oli see Gruusias ja Lätis (7%), Eestis (8%) ja Leedus (9%). Kaks vabariiki — Moldaavia ja Kasahstan — olid vahepealsel astmel: nende rahvaarv suurenes vastavalt 11 ja 13%. Suur oli iive Aserbaidzhaanis — 18%, Kirgiisias — 20%, Armeenias — 22%, Turkmeenias — 28%, Usbekistanis — 30%, Tadzhikistanis — 31%.

Need vahed on seotud põhiliselt erinevustega rahvastiku loomulikus juurdekasvus.

Mõnedel juhtudel, näiteks Lätis ja Eestis, mõjus ka vabariikidevaheline migratsioon. Gruusias ja Armeenias oli märgata inimeste äravoolu. Üldiselt aga suurenes üsna oluliselt Nõukogude Liidu lõunavabariikide osakaal meie maa rahvastikus.

Kõrgema suhtelise iibega kuue liiduvabariigi rahvastik suurenes üheksa aastaga 27,4 miljonilt 34,5 miljonini, s.o. 7,1 miljoni võrra.

1979. aastal elas nois suhteliselt inimvaesetes liiduvabariikides 11,3% meie maa elanikkonnast, 1979. aastal aga juba 13,2%. Edasiminek on tohutu, sest tähendab ju üks protsent 2,6 miljonit inimest!

Nende vabariikide peale tuli üle kolmandiku rahvastiku kogu juurdekasvust 9 aasta jooksul — 34,4%.

70. aastatel jätkus üldiselt meie maa kiire linnastumine. Linnarahvastik suurenes üheksa aastaga 136 miljonilt 163,6 miljonini ehk viiendiku võrra. Maa rahvastik vähenes aga 106,7 miljonilt 98,8 miljonile ehk 6,5%. Linlaste osa kogu rahvastikus tõusis üheksa aasta jooksul 56 protsendilt 62 protsendini. Sõjaaelsete aegadega võrreldes on linna ning maarahvastiku omavaheline suhe ümber pöördunud: 1940. aastal moodustasid linlased 33%, maainimesed 67% rahvaarvust.

Seejuures on linnade kasv läinud põhiliselt maarahvastiku arvel: väljaränne külast ning maaasulate kujunemine linnadeks andsid viimastele 15,6 miljonit inimest, 57% kogu iibest. Linnarahvastiku loomulik kasv oli selsamal perioodil 12 miljonit. Tuleb aga silmas pidada, et ka selle juurdekasvu andsid olulisel määral needsamad ümberasukad külast.

Linnadesse tulevad põhiliselt noored vallalised inimesed, kes kiiresti loovad perekonna ja muretsevad lapsed.

Kõige linnastunumad on praegu järgmised vabariigid: Eesti (linlaste osa 70% rahvastikust), Venemaa (69%), Läti (68%), Armeenia (66%), Ukraina ja Leedu (61%). Kõige vähem linnastunud on Tadzikistan (35%), Kirgiisia ja Moldaavia (39%) ja Turkmeenia (48%).

Ammuilma ja hästi on teada, et inimesed koonduvad üha enam suurlinnadesse ning linna tüüpi asulatesse. Ka uus rahvaloendus kinnitas seda, kuid avastas samas midagi uut: esmakordselt riigi ajaloos osutus suurlinnade elanike absoluutne iive suuremaks kogu rahvastiku juurdekasvust.

Suurlinnade rahvaarv küündis rahvaloenduse ajaks 96,6 miljonini, see on 21 miljonit rohkem kui 1970. aasta rahvaloenduse ajal (meenutagem kogu rahvastik suurenes 20,7 miljoni võrra).

1970. aastal oli meie maal 222 suurt (üle 100.000 elanikuga) linna. Nende elanike üldarv suurenes üheksa aastaga 20%. Kõige kiiremini on kasvanud linnad, kus 1970. aastal oli 200—300.000 elanikku (selliseid oli 39): nende rahvastik rohkenes 27% . Ent ka suuremad linnad kasvasid endiselt väga kiiresti," lõpetab oma jutu vene rahvaloenduse ekspert.

KAASMAALASED
Laenu vajaduse korral kasutage Toronto Eesti Ühispanga madalaid laenuintressimäärasid.
HÜPOTEEKLAENUD 13½% aastas
Intressid arvestatud veerandaasta viisi. Laenud on lahtised.
PERSONAALLAENUD 14,7% aastas
Personaallaenud on laenuvõtja surma või jäädava töövõimetuse puhul kindlustatud $10 000.— ulatuses.
ÜHENDUSES ON JÕUD!

Koolinoorte demonstratsioon Tartus jõuluõhtul

STOKHOLM (VES) — 24. detsembri hilisõhtul kogunes Tartus Raadi kalmistule (Maarja surnuaed) Vabadussõja kangelase Kuperjanovi hauale rohkesti koolinoori, kes tõid sinna austuse märgiks nõnda palju küünlaid, et kogu haud oli nendega kaetud ning osa asetati isegi monumendile. Valves olnud KGB mehed ei söandanud nõnda paljude noorte vastu midagi ette võtta. Kohal viibis paarsada noorukit, kes hüüdsid loosungeid Eesti vabastamiseks Vene okupatsioonist. Seejärel hakati pidama patriootilisi kõnesid ja lauldi rahvuslikke laule. Paljud noored olid sealsamas võtnud endale kohustuse ära õppida mitmete laulude sõnad.

Lõpuks ronis keegi noormees hauapostamendi otsa ja pidas sealt tulihingelise isamaakõne. Meeleavaldus kestis ligi tund aega, siis otsustati ühiselt suunduda Raekoja platsile meelt avaldama. Teel avaldasid neile toetust tudengid, kes jälgisid noorte marssi läbi linna oma ühiselamute akendest.

Ligi poolsada linna suunduva kooliõpilasega ühines veel sadakond inimest.

Raekoja platsil hakati taas nõudma iseseisvust Eestile ja teistele Balti riikidele. Taas ronis keegi nooruk pursKkaevu äärele ja hakkas pidama kõnet. Umbes kümne minuti pärast ilmus kohale miilitsabuss, kust väljunud mehed hakkasid meeleavaldajaid laiali ajama. Viis noorukit vahistati, kuid lasti pärast ülekuulamist esialgu vabaks.

Samal ajal oli Ropka kalmistule (Pauluse surnuaed) Vabadussõjas langenud kangelaste kalmule paigutatud mälestustahvel, millel oli raiutud tekst: „Au langenutele! 1918—1920". Kalm oli üle külvatud põlevate küünaldega.

Rohkesti küünlaid (rohkem kui kunagi varem) põles ka 1941. aastal kommunistide poolt mõrvatute kalmudel.

Kogu aktsioon oli laialiajamise tõttu Raekoja väljakul lõppenud kella 23 paiku.

Vana-aasta õhtul oli eesti noorte Nõukogude terrorirezhiimi vastane aktsioon kordunud . . .

Võrdluseks olgu öeldud, et 1978. aasta viimase päeva õhtul oli vaid üks Tartu ülikooli tudeng Kuperjanovi haual hüüdnud: „Elagu Eesti Vabariik!"

Ta oli siis avalikus kohas „huligaanitsemise" eest kinni võetud, ta pea aeti alandamiseks paljaks ning ta pandi 15 päevaks türmi,

mille järel ta heideti ülikoolist välja. Arestimajja toimetajaks oli miilitsamees nimega Raja.

© NY Manhattani Inwoodi linnaosas ilmuv nädalaleht toob informatsiooni linnaosas toimuvaist üritusist, avaldades foto Merike Shemkin-Tombergist, kes on 168. St. asuva kunstigalerii „Galery 12" kuraator. Fotol on ta korraldamas väljapanekuid õlimaalidest, akvarellidest, skulptuuridest jne. algavaks näituseks.

REE selgitusbroshüür Rootsi turistidele

Rootsi Eestlaste Esindus (REE) andis Rootsis välja levitamiseks rootslastele broshüüri „Juhtnöörid Eestisse minevatele turistidele". Selles juhitakse tähelepanu paljudele faktidele, mis iseloomustavad olukorda okupeeritud Eestis.

Broshüüri alguosas antakse olulisemaid arve Eesti ajaloost. Rahvusliku arengu osas tuuakse andmeid ka küüditamistest, milledes kahjuks märkimata jäänud 1949. a. suurküüditamine. Kuna turistid pääsevad peamiselt Tallinna, on seda käsitatud üsna huvitavalt, mis näitab, et Läänes teatakse palju ka sellest, mida okupandid püüavad varjata. Juhitakse tähelepanu sellele, et linna plaanis puuduvad mõned tänavad, et mõõtusid on antud valesti jne.

On toodud ära kurikuulsa KGB peakorteri ja selle organi salakorterite aadressid ja märgitud ka partei pesad.

Huvi pakuvad andmed telgitaguseist valitsejaist, kes avalikkuses vähem silma paistavad. Peamehena on antud venelase Lebedevi nime.

Viru hotell, mida kasutatakse turistide peatuspaigana, on ka KGB osakonna asukoht. On antud prokuröride asukohad, ministeeriumide aadressid, isegi riikliku tsensuuri Glavliti aadress. Käsitamist leiavad sotsiaalolud, tööprobleemid, lastekaitse, hariduse ja korterite küsimused, palgad ja elaniku ostujõud jne. Märkimist leiab ka Eesti väljakurnamine Venemaa poolt. Näiteks peab Eesti andma Venesse elektrivoolu, ise aga kannatades selle vähesuse all.

Igapäevasest elust on käsitatud kuritegevuse, korruptsiooni, prostitutsiooni, vägivalla jne. küsimusi ja antakse andmeid karistusseadustikust. On toodud restoranide nimed ja aadressid, märkides missugustes neist eestlased üldse ei käi, kus toimub löömginguid, kaklusi ja muud taolist.

Üldolukorrast kirjutatakse, et eestlane Läänes teab Eesti olukordadest sageli palju enam kui seda teab tallinlane või tartlane ise.

Kõigil eestlastel, nii raudeesriide taga kui ka Läänes, on aga üks siht: Maa peab saama tagasi vabaduse ja iseseisvuse.

Lääne suurriikidele selles aga palju ei loodeta. Käsitamist leiavad kultuurielu küsimused ja sport. Viimase osas märgitakse, et eestlast-sportlast ei tohi nimetada võistlemisel Vene värvides venelaseks. Turismi osas märgitakse ära selle piiratus ja hoiatatakse fotografeerimiste eest, kuna okupatsioonivõimud oskavad leida võimalusi fotode rikkumiseks. Soomest Tallinna saabuvaid laevu nimetab eestlane „joomalaevadeks".

Veel kirjutatakse topelt-kodakondsusest, märkides et N. Vene kodakondsusest „vabanemiseks" pead esitama avalduse, millega sa end ise tunnistad Vene kodanikuks. Samuti selgitatakse, miks Eesti ei saa esineda N. Liidust väljaastumise sooviga, märkides, et Eesti rahvas pole kunagi esinenud N. Liitu astumise sooviga. Seepärast ta ei saa sealt välja astuda, kuhu ta kunagi pole kuulunud.

Üldolukordade kohta valitseb okup. Eestis arvamine, et Hrushtshovi aeg on neile olnud parem kui on praegune, Brezhnevi aeg.

Poliitiliselt tuntakse hirmu Hiina eest, millest nähtub Vene propaganda mõju.

Broshüür annab okup. Eestit külastavale rootslasele hea andmestiku ja selgitab paljus Vene valepropagandat. ÜE Kesknõukogus on kõne all samalaadse broshüüri trükkimine inglise keeles.

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
"INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$35.—	$38.—
Poolaastas	$19.50	$21.—
Veerandaastas	$10.50	$11.—

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$56.—	$61.—
Poolaastas	$30.50	$32.50
Veerandaastas	$16.—	$17.—

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $72.—, poolaastas $36.—, veerandaastas $19.—

Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 45 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „....." ..... 19 .... Tellimise katteks lisan $ ..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....

Aadress .....

KALLIST ABIKAASAT, KASUISA, VANAISA, ÕEMEEST JA VAIMEEST

HANS LAUBE't

sündinud 22. novembril 1910
surnud 2. jaanuaril 1980

mälestavad sügavas kurbuses

ABIKAASA
ORVI lastega
HARRY perekonnaga
MARVI perekonnaga
HEINO perekonnaga
KARL perekonnaga
LEIDA TOOTSON
KATARINA

ARMAS

LEMBIT SAAR

New Jerseys

Sind mälestavad kaasvõitlejad Bonni ülikoolist

JUTA ARIKE abikaasaga
ENDEL KIVIOJA abikaasaga
IVAR ja AINO LAOS
ARNO ja LIA RÄÄBIS
HEINO ja ETI TURU

ARMAST VILISTLAST JA SELTSI ASUTAJAT-LIIGET

MARTIN KESKÜLA't

sündinud 10. aprillil 1888 Viljandis
surnud 17. detsembril 1979 Lundis

mälestab

ÜS LIIVIKA

ARMAST JA LUGUPEETUD AMETIVENDA

AUGUST KIVISTIK'ku

mälestab leinas

KOIT KIRME abikaasaga

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aastz teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1498

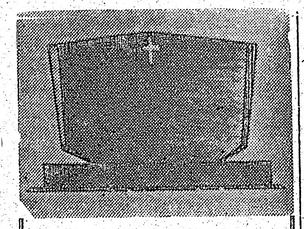

HAUAKIVID

Eesti ettevõte
YONGE MEMORIALS LTD.
2044 Yonge St., Toronto, Ont. M4S 1Z9
(Dayisville & Eglintoni vahel)
487-2147, õhtuti 447-1206
Nigul Virro

Endine konsul suri Austraalias

SYDNEY (MK) — Vana-aasta viimasel päeva jõudis Sydney'sse kurb teade, et viimane Eesti Vabariigi konsul Austraalias Arvid August Georg Mielen on manalasse varisenud 30. detsembril 1979. a.

Arvid Mielen sündis 13. augustil 1897. a. Tallinnas, kus ta omandas kõrgema muusikalise hariduse. Temast sai viiulikunstnik ja ta tegutses ka kontsertmeistrina Estonia Teatri sümfooniaorkestris. Austraaliasse välja rännanud, töötas ta muusikaõpetajana.

EESTI SIHTKAPITAL KANADAS

Annetused ja testamendipärandused on tulumaksuvabad. Annetaja soovid täidetakse.

958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

Kirikuorden V. Jallaile

Juba mitu kuud kasutab Stokholmi eesti ap. õig. kogudus ajutise jumalateenistuspaigana St. Eriku haigla juures asuvat kabelkirikut Kungsholmenil. Koguduse oma kiriku küsimus ei ole ikka veel lahenenud — teatavasti keelati kogudusel vana kiriku kasutamine Jakobi kiriku vanas kabelis, kuna allmaaraudtee ehitamisega seinad pragunesid.

Koguduse nimepäeval 9. detsembril St. Eriku kabelkirikus toimunud pidulikul jumalateenistusel, kus teenisid ülempreester Nikolai Suursööt ja diakon Nikolai Arbus, anti pärast jumalateenistuse lõppu E.Ap.Õig. Kiriku sinodi abiesimehele fil.mag. Viktor Jallaile Platoni ordeni kolmas järk tema tegevuse eest sinodis ja kultuurfondis kiriku heaks. Märterpiiskopi nimeline kirikuorden on asutatud kodumaal ja selle üleandjaks oli ülempreester Suursööt kui sinodi praegune esimees.

Küüditatud eesti noorest sai Siberis jahimees

Kommunistide ohvriks langenud eesti perekonna traagiline saatus

Küüditamistega 1941. aastal ja 1949. aastal viidi kümneid tuhandeid eestlasi kaugele itta — sise-Venemaale, Siberisse, Kasahstani. Suur osa neist hukkus rasketes elamistingimustest. Ellujäänuid hakkas tagasi tulema pärast Stalini surma 1953. aastal ning pärast Hrushtshovi 1956. aastal peetud kõnet, milles ta osaliselt hukka mõistis stalinismi perioodi hirmuteod. Ühele osale küüditatuist, nimelt neile, kes ühtlasi arreteeriti, ei olnud tagasipääsemine Eestisse aga kerge. Paljude osas kehtestati keeld, et nad võivad küll oma küüditamispaikadest lahkuda, kuid ei tohi elama asuda Eestisse.

Oli aga ka neid, kes tagasitulemise võimalust ühel või teisel põhjusel ei kasutanud. Neid saabus Eestisse tagasi hiljem, aga nii mõnedki jäid elama sinna, kus neid oli viidud. Seda võis põhjustada abiellumine ja perekonna ning uue eluaseme soetamine, mitmesugused psühholoogilised põhjused või töö ja teenistusega seosesolevad probleemid.

Ühest sellisest inimesest tegi mõne aja eest juttu kodumaa noorema põlvkonna kirjamees Kalju Saaber, kui ta avaldas oma pikema reisikirja retkest Lääne-Siberisse, eestlaste kauge hõimurahva hantide ehk ostjakkide juurde.

Hante, varasema nimetusega ostjakke, kes kuuluvad ugrilaste hulka, elab Lääne-Siberi põhjapoolses osas umbes 20.000, kelledest 75% kõneleb emakeelena handi keelt. Nende elu-alaks on Obi jõgikond, alates selle suure jõe suudmest kaugel põhjas kuni jõe keskjooksuni ja selle harujõgede kallastele, seega elavad nad üsna hajutatult suurel territooriumil.

Vasjugani nimelise Obi harujõe ääres, umbes 500 kilomeetrit Tomski linnast põhjapool, asub Aipolovo küla, millist kutsutakse selle kandi hantide suguharu „pealinnaks". Seal elavat üks eestlane, nagu kirjutuse autor Kalju Saaber on oma retkel kuulnud ja ta otsustab selle mehe üles otsida. Nagu selgub, on tegemist ümbruskonnas väga populaarse ja lugupeetud mehega, kes on eriti austatud hantide, kaugete soome-ugri hõimlaste poolt. Pealegi on selles estlases tegemist selles ümbruses asuva hantide kolhoosi esimehega.

Kalju Saaberi kirjutuses selgub selle Siberi taigas elava eesti mehe tagapõhi vaid kildude kaupa. Kusagil pole otseselt välja öeldud, et ta on sinna Eestist venelaste poolt küüditatud, aga üksikuid kirjeldavaid lõike kokku pannes saab see selgeks. Esitamegi tema tutvustuse Saaberi jutustuse põhjal, eri lõikudest kokku monteerituna.

Kalju Kallismaa — nii on ta nimi — sündis Saaremaal, Kuressaares kas 1925. või 1926. aastal.

Hiljem kolis tema perekond Narva, kus ta isa olevat olnud kohtunikuks. Nii nagu Tallinnas 1938. aastal trükitud Eesti Vabariigi asutuste ja ametikandjate aadress nimekiri näitab, oli 1938. aastal Rakvere ringkonnakohtule alluva Narva 2. jaoskonna kohtunikuks K. Kallismaa, aadress Posti tänav 36. Nii et klapib, andmed langevad kokku. Ilmselt on tegu sama perekonnaga.

Kalju Kallismaad kutsutakse Siberis vene kombe kohaselt Kalju Konstantinovitsh. Küllap leidub lehelugejate seas nii mõnigi, kes Eestis elades tundis kohtunik Konstantin Kallismaad ja tema perekonda, kes kõik küüditati 1941. a. juunikuus. Kalju oli küüditamise ajal 16 aastat vana ja oli just lõpetanud Narvas oma üheksanda kooliaasta — nähtavasti Narva Gümnaasiumis.

Küüditamisel lahutati täiskasvanud mehed naistest ja lastest, nagu teame. See juhtus ka Kallismaadega, sest Saaber kirjutab: „Siberis mattis ta oma ema ja venna".

Nendes nappides sõnades peitub ühe eesti perekonna tragöödia. Isa, kohtunik Kallismaa, juba küüditamisel perest lahutatuna, hukkus nähtavasti kuskil mujal.

Siberis surid siis rasketes elutingimustest ema ja vend, ellu jäi perest vaid noorukieas Kalju.

Seal kaugel Siberis oli Kalju Kallismaa siis meheks sirgunud. Keset laiuvat taigat, maailmast äralõigatud kohas elades, oli saanud temast hea kütt, kes isegi karuga oli kähmluse läbi teinud, millest tal praegu veel armid näos. Ta kohtus leedulannast tütarlapsega, kes samuti nähtavasti on ühest küüditatute perekonnast, kelle vanemad olid Siberis hukkunud ja ise lastekodus üles kasvanud.

Need kaks baltlast olid siis abiellunud ja neil on neli tütart, kelledest kahte reisimees Saaber Kallismaade majas kohtas. Kallismaa elumaja olevat ümbruskonna parim ja nägusaim. kuid ilma elektrita. Kodus puudub ka televiisor (nähtavasti liiga kaugel televisioonijaamadest), küll aga kuulatakse raadiot, ka välismaa saateid. Külas elab veel üks teine eestlane, keegi vanamammi, kelle mees olla olnud tsaariarmee ohvitser ja kes on ilmselt Eestist lahkunud juba enne Esimest maailmasõda.

Kirjutuse autor kirjanik Saaber on esimeseks kodumaa eestlaseks keda Kalju Kallismaa kohtab pärast 35-aastast Siberis elamist.

Tsiteerime järgmist lõiku Saaberi kirjutisest:

„Kalju Kallismaa tütred kannavad külakaevust usinasti kaelkoogudes tomatitele ja sibulatele vett. Ainult paar peenraserva juhtunud rukkilille on taevassiniselt püsti. Kalju on rukkilille nime ära unustanud. Ütlen talle, et see on nüüd eesti sümboolne rahvuslill. Ta vaatab rukkilille kaua, lõuapärad kokku litsutud."

Kuigi Kalju Kallismaa on nüüd ammu juba rehabiliteeritud ja oleks saanud Eestisse tagasi tulla, ei ole ta seda teinud. Miks? Saaber ütleb järgmist: „Kuid mis ootaks teda meil? Eks see, mis kõiki elukutseta ja õige hariduseta inimesi. Pealegi on tal siin nüüd oma töö, oma elu, oma perekond. Kõik. Milleks kriipivad südamehaavad?"

Tsiteerigem veel järgmist lõiku, kust nähtub kuidas see noorelt Eestist küüditatud mees on kodunenud oma uues keskkonnas, kauge hõimurahva hantide keskel:

„Pikk ja sirge Kalju on parimates aastates ja parimas jahivormis. Karu ajamiseks kasvatab koeragi. Siis toob Kalju välja handi jahisaapad ja koeranahast magamiskoti, samuti ostjakkidelt saadud nahaga tallutatud taigasaapad."

Niipalju ühe eesti poisi elusaatusest, kes 1941. aastal küüditati Siberisse.

J.T.

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

Carterit hoiatati õigeaegselt

WASHINGTON — Ühendriikide endine saadik Moskvas Malcolm Toon mainib, et ta hoiatas möödunud aastal mitmel korral president Carterit, et venelased kavatsevad okupeerida Afganistani. Malcolm Toon avaldas imestust, et venelaste sissetung Afganistani oli presidendile nüüd suureks üllatuseks. Ühendriikide poliitilised kommentaatorid väidavad, et president Carter on olnud väga naiivne N. Liidu plaanide, kavatsuste ja käitumise hindamisel.

Argentiina ei toeta Ühendriike

BUENOS AIRES — Argentiina valitsus teatab, et ta ei ole liitunud Ühendriikide kampaaniaga teraviljaekspordi lõpetamiseks N. Liitu. Buenos Airesist mainitakse, et Ühendriikide valitsus on Argntiina seisukohta valesti tõlgendanud kui ta kinnitas, et Argentiina ühineb Ühendriikidega, Kanadaga ja Austraaliaga N. Liidu karistamiseks. Ühendriikide aktsiooniga ei liitunud ka Brasiilia, kes loodab nüüd müüa venelastele suuremates kogustes sojaube.

Ilmar Mikiver 60

Washingtonis tähistas 1. jaan. 60 a. sünnipäeva „Ameerika Hääle" toimetuses töötav Ilmar Mikiver. Alustanud ülikooliõpingutega Tartus, lõpetas ta need Stokholmis. Rootsis tegeles ta teatri alal, oli lühemat aega kaastegev Stokholmis „Teataja" toimetuses, esines ka poeedina. „Ameerika Hääle" toimetuses töötades Münchenis siirdus ta 1955. a. sinna tööle. 1959 vabanenud sellest tööst siirdus ta tagasi Rootsi, kust emigreerus New Yorki, töötades seal ja hiljem Minneapolises börsimaakleri firmas sellealase uurimistöö alal. New Yorgis elades lõi ta kaasa ka Eesti Teatris. Minneapolisest siirduski ta „Ameerika Hääle" teenistusse, kus töötab tänaseni. Selle kõrval on ta tuntuks saanud ka luuletajana ja kirjanduskriitikuna, kellena ka esinenud. Akadeemiliselt kuulub juubilar EÜS-i vilistlasperre.

Tartu Ülikooli aastapäeva tähistamine

BALTIMORE (VE) — Eesti Ülikooli avamise 60. juubelipäeva tähistamiseks kogunes 1. detsembril vilistlasi ja õppivat noorust koos abikaasadega ja külalistega korporatsioon Rotalia Baltimore-Washington-Wilmingtoni koondise poolt korraldatud akadeemilisele õhtule. Tartu kombe kohaselt olid osavõtjad, nii mehed kui naised, oma korporatsiooni värvides. Juubeliõhtu avakõie pidas koondise esimees dr. Peeter Puidak. Proloogina ins. Fred Ise esitas oma loomingust luuletuse „Kodumaa armastus". Referaadiga teemal „Tartu Eesti Ülikool ja esimene detsember" esines rohuteadlane Johannes Pedak.

Referent maalis reljeefse pildi Alma Mater Tartuensisest ja nooruslikult rõõmsast Emejõe Ateenast. Referaati kuulati suure huviga ja selle lõpul kõlas ühislauluna „Vivat academia". Vabadusvõitlustes langenud kaasvõitlejate mälestuseks esitas ins. Fred Ise oma loomingust „Puhake paremad pojad". Nende mälestuseks kõlas ühiselt „Eestimaa mu isamaa". Kavaline osa lõppes dr. P. Puidaku lõpusõnadega, millele järgnes perekonnaõhtu, kus kõlasid ilusaviisilised isamaalaulud ja hoogsad tudengi-cantused Tartuaegsest laulu-varast. Kuna koosviibimisel oli mitmete keskorganisatsioonide juhtivaid tegelasi, siis toimus ka nõupidamisi aktuaalsete küsimuste aladel.

I.A.

Suri Eesti Vabadussõja veteran August Ainola

BALTIMORES (VE) — Baltimores sulges oma silmad igavesele unele 17. detsembril Eesti Vabadussõja veteran August Ainola. Surma põhjuseks oli veresoone lõhkemine peaajus.

August Ainola oli üks neid rahvusmeelseid koolipoisse keda kommunistlikud võimumehed Rakveres Vabadussõja algpäevil kinni võtsid ja Palermo metsaäärde mahalaskmisele viisid. Kui mõrvarid oma ohvritele tule avasid, viskus ta pikali ja olles lebanud laipade vahel masshauas, hiilis pimeduse saabumisel metsa koos oma sõbraga, kes oli saanud haavata. Varjates ennast metsas ja leides pelgupaika talunike juures, õnnestus tal pääseda, kui Rakvere vabastati Eesti sõjaväe poolt. Tegi kaasa Vabadussõja 5. polgu koosseisus kuni sõja lõpuni, mil jäi alalisväe koosseisu suurtükiväe allohvitserina. Siirdus reservi 1936. aastal veltveebli auastmes ja töötas Narva linnavalitsuse transportosakonnas autojuht-menaanikuna. Elanud üle kommunistliku okupatsiooniaja 1940/41. talvel, varjates ennast sõprade kaasabil, oli suvel metsavennaks ja astus 1941. a. Eestisse tunginud Saksa sõjaväkke. Siirdus 1944. a. sügisel sõjaväelasena Saksamaale. Elunes sõja lõpu järele Lüübekis, kust siirdus oma abikaasaga ja lastega 1950. a. novembris USA-sse, asudes elama Baltimoresse, kus tegutses ehitustöö alal

Tubli töömehena kindlustas August Ainola oma perekonnale hea majandusliku elujärje ja oli kinnisvara omanikuks Landstownis. Võttis osa koos abikaasaga ja lastega eesti ühiskondlikust tegevusest ja oli kauemat aega EELK Baltimore koguduse nõukogu liikmeks. Kadunut jäi leinama abikaasa Linda ja kolm abielus olevat tütart, kes kõik on saavutanud kõrgema hariduse. August Ainola kirstupanek toimus 18. detsembril paljude rahvuskaaslaste leinal ja õp. Rudolf Troosti teenimisel. Kaasvõitlejate nimel ütles südamliku järelhüüde koos ülevaatega kadunu elukäigust EVÜ sekretär Johannes Pedak. August Ainola sängitati viimsele puhkepaigale 19. detsembril looduslikult ilusasse White Lake kalmistule.

I.A.

Neeme Järvi pildid kõrvaldati

Nõukogude impeerium ei salli väljarändamisloa taotlejaid. Ametivõimud hakkavad selliseid viivitamatult vaenama. Laskutakse erakordse väikluseni — näit. kõrvaldati „Estonia" teatrist, raamatukogudest jm. kuulsa dirigent Neeme Järvi pildid pärast väljarändamistaotluse sisseandmist — „põlguse märgiks".

Eemaldatakse ka teosed, kus tema tööd ja tegevust käsitletakse. Nagu varem teatatud, on ka väljarändu taotlenud helilooja Arvo Pärt heidetud välja Heliloojate Liidust.

Fabritseeritud süüdistustega on vanglasse mõistetud ka abiellumisega välismaale pääsemist taotlejad Teet Papson ja Annes Hermann, kellest varem on juttu olnud, kuigi nõukogude ajakirjandus kategooriliselt eitab selliseid takistusi abiellunutele. Noor laulja Tarmo Urb on aastaid oodanud võimalust abikaasaga ühinemiseks, kes elab Itaalias, välja ei pääse ja jutule ei võeta ka Tartu-noormeest Aare Vallistut.

Tartu ülikooli keemia teaduskonna dotsendi kohusetäitja Jüri Kukk kõrvaldati oma kohalt „sobimatuse pärast õpetada nõukogude üliõpilasi", kuna mees oli astunud välja komparteist. Ta on nüüd koos oma naisega palunud end vabastada Nõukogude kodakondsusest ja anda luba kogu perele N. Liidust väljarändamiseks. Jüri Kuke abikaasa töötab Tartu polikliinikus õena.

Nagu see on tavaline N. Liidus, on teadlane nüüd võimude kättemaksu ohus. Talle olevat mõista antud, et sanktsioonid ei jää tulemata: arreteerimine või vaimuhaigete haiglasse paigutamine.

Inimeste tung pääseda rahvaste vanglast on suurenenud ilmselt mitte ainult Eestis vaid ka üldse N. Liidus. Helsingi deklaratsioonile alla kirjutanud võimud peavad vajalikuks tarvitada kõiki survevahendeid, et selle deklaratsiooni rakendamist võimatuks teha.

Ilon Wiklandi näituse avamisel Stokholmi Eesti Majas novembris peetud näitusel. Vasakult Eesti Kultuuri Koondise kunstitoimkonna juhataja Otto Paju, kunstniku 12-aastane tütar Anna Wikland, kunstnik Ilon Wikland ja EKK bürooljuhataja Maia Mathiesen. Foto: M. Lepper

Kanada eestlane!

Vabadusfond omab rahuldustunde, et pöördumised eesti naiste ja meeste poole möödunud aastal on olnud tulemusrikkad. Tänu sellele osale meie eestlaskonnast, kes toetanud Vabadusfondi!

Algab aastakümme oma rabavate sündmustega ja Nõukogude Liidu kallaletung Afganistanile on loonud olukorra, kus maailma avalik arvamus on nagu ärkamas arusaamisele, et kommunistlik oht on tõeline hädaoht, mida meie oleme juba aastakümneid püüdnud selgitada lääne rahvaste esindajaile. Sündmused Afganistanis toovad mõttesilma ette neid sündmusi ja olukordi, kui punaväed ületasid Eesti piirid.

Eestlased vabas maailmas, teadlikena meie kodumaa kannatustest N. Liidu surve all, on pidanud oma pühaks ülesandeks sõna ja kirjaga levitada hoiatusi kommunistliku hädaohu suhtes. Niisugune hoiatustöö on andnud külluldki tõhusaid tulemusi; — ent ometi tihtigi on vaba maailma avalik arvamus nagu unarusse jätnud hoiatuste mõju.

Afganistan on kaugel meie kodumaast ja sealsed eluviisid on võõrad ja tundmatud meile. Aga sealsed sündmused on loonud olukorra, kus meie peame omaks võtma teadmise, et nüüd on iga eesti naise ja mehe kohustus kasutada poliitiliselt soodsat olukorda selleks, et maalida lääne-maailma silmade ette kommunistliku rezhiimi jõhkrust oma ülemvõimu alla surutavate rahvaste suhtes.

Meie ülesandeks on nüüd taguda rauda kuni see tuline! Kasutades ära sündmusi Afganistanis ja Iraanis ning tekkinud lõhet lääne-maailma ja N. Liidu vahelises aastaid kestnud sõbrutsemise tendentsis peame tegema kõik, et hoida ära meie rahvale ja kodumaale praeguse soodsa poliitilise võitluse vaibumise.

Eeltööd on käimas ja kavad on selged. Iga eesti perekonna rahalist panust on nüüd tungivalt vaja. Möödunud aasta lõpuks laekunud annetused viiendikult Kanada eestlaskonnalt ei piisa mõjuva rahvuspoliitilise aktsiooni läbiviimiseks.

Pöördume nüüd ülejäänud Kanada eestlaskonna poole teadmises, et just nüüd peab igaüks tulema esile kui teadlik rahvuslikku võitlust toetav eestlane; — sest kunagi Vaba Eesti Kuldraamatus ei tohi puududa ühegi Kanada eestlase nimi.

Annetused Vabadusfondi eriaktsiooniks lähetada kiires korras aadressil: E.K.N. Vabadusfond, 958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6, märkides annetaja nimi, aadress ja posti kood.

Vabadusfondi nimel,

KALJU JÖGI
esimees

Etnilise ajakirjanduse tähtsus

Mitmekultuuri minister Steve Paproski etniliste toimetajate keskel

Kanada mitmekultuuri minister Steve Paproski, kes selgitas lähemalt Kanada konservatiivide valitsuse mitmekultuuripoliitikat ning andis ülevaate föderaalvalitsuse poliitikast etnilistes publikatsioonides kuulutamiseks.

Minister märkis, et valitsuse kuulutuste kohta etnilistes ajalehtedes korraldati uurimus, et selgitada kuulutuste andmise strateegiat ning juhtida ministeeriumide tähelepanu kuulutuste andmisele informatsiooni jagamise seisukohast lähtudes.

Minister mainis, et ta teeb uurimuse tagajärjed teatavaks kõigile etnilistele publikatsioonidele.

Minister kinnitas ühtlasi, et konservatiivide valitsus loob etnilistele publikatsioonidele majanduslikud võimalused erilise keskse sekretariaadi moodustamiseks, mis tegutseks professionaalsel alusel.

Peatudes mitmekultuurilisuse juures, ütles minister, et see on üks Kanada konföderatsiooni põhialustest

ja konservatiivide valitsuse poliitika taotleb selle fakti kinnitamist Kanada uues põhiseaduses.

Liberaalid lubavad soodustusi pensionäridele

OTTAWA — Mida lähemale jõuavad Kanada föderaalvalimised, seda elavamaks muutub valimispropaganda. Kanada liberaalide juht Pierre Trudeau tegi teatavaks, et kui liberaalide valitsus võimule tuleb, siis kavatseb ta suurendada garanteeritud sissetuleku lisandit pensionäridele 35 dollarit iga leibkonna kohta. Pensionisummade tõstmine nõuab valitsuselt väljaminekuid 570 miljonit dollarit aastas. Konservatiivide partei teatas samal ajal, et ta suurendab majaomanikele planeeritud soodustusi hüpoteekide protsentide maksmisel, mille tulemusena hüpoteekide maksjad võivad 1979. a. tulumaksulehel oma tulust maksimaalselt maha arvestada 750 dollarit.

Hamiltoni Eesti Segakoori elav hooaeg

Hamiltoni E. Segakoor on möödunud sügisest alates hoolega töötanud eeloleva vaimuliku kontserdi ettevalmistamisel. Uuest aastast alates on laulutöö eriti intensiive olnud, kahe lauluprooviga nädalas. Sisukas kava, kus solistidena esinevad pr. V. Tali, pr. Rammo ja noortekoor „Helletajad", tõotab pakkuda kuulajaile nii eesti kui ka välismaa kirikumuusika paremikku. Kontsert toimub 2. veebr. algusega kell 7 õhtul, 18 Victoria St. S. Hamiltonis.

Eesti Vabariigi aastapäeva jumalateenistust, mis samas kirikus peetakse, kaunistab koor lauludega.

Järgnevalt on laulukooril ees kontsert, millega tähistatakse 30 aasta tegevusjuubelit. Ettenähtud kava on eriti rikkalik, pakkudes läbilõike tõsisemast koorilaulu repertuaarist kuni meelelulliste ballilauludeni. Kontserdile järgneb vastuvõtt nii kooriliikmeile kui ka kuulajaskonnale. Nimetatud kontserdi kuupäev on 26. aprill. Koori sõprulauluhuvilisi palutakse jälgida leheteateid lähema informatsiooni saamiseks.

Koori perekonnaõhtu liikmeile ja kutsutud külalistele on kavatsetud pidada Seedriorul, 10. mail.

USA ajakirjanikud saadeti välja Iraanist

TEHERAN — Iraani revolutsiooniline valitsus on teinud kõigile Ühendriikide ajakirjanikele korralduse maalt lahkumiseks. Ajakirjanikele heidetakse ette, et nad suhtuvad „haavavalt" revolutsioonisse ning avaldavad valeandmeid Iraani kohta. Samal ajal andis revolutsiooniline nõukogu hoiatuse inglise ja lääne-saksa ajakirjanikele, et ka neid ähvardab väljasaatmine kui nad oma hoiakut Iraani valitsuse suhtes ei muuda.

Sir Arvi Parbo jälle kümne tippjuhi hulgas

SYDNEY (MK) — Austraalia ajaleht „The Australian" valikus 1979. a. kümne tippjuhi hulgas — kaevandus-, kommerts- ja ärimaailmas — figureerib taas Sir Arvi Parbo nimi nagu eelmisel aastalgi.

Sir Arvi kõrval eelmiste aasta valikust on ainult Sir James Foots (MIM Holdings Ltd.), kõik teised on uued. Nende hulgas sel aastal on aga ka Rupert Murdoch, kelle nimi viimase aasta jooksul oma börsioperatsioonidega kõigi tähelepanu on köitnud.

Inglise agendid reetsid ka eesti metsavendi

Inglismaal päevakorras olevad spionaazhiafäärid seoses peaminister Margaret Thatcheri teadaandega, et kuninganna kunstiala nõunik sir Anthony Blunt on osutunud Nõukogude spiooniks ja varem Venemaale põgenenud inglasist suurspioonide lähemaks kaastööliseks, peegelduvad parimini äsja ilmunud BBC-toimetaja aktuaalses raamatus „The Climate of Treason" (Reetmise kliima).

Selles selgub, et Bluntiga seoses olnud spioonide tegevus puudutas ka Baltikumi: Briti vastuluure poolt kogutud informatsioon Balti vastupanuliikumise kohta läks nende kaudu otse venelastele!

Venemaale põgenenud N. Liidu agent inglane Philby hooples Moskvas 1963, et ta olnud pikki aastaid Vene agent. Ta oli olnud Briti vastuluures alates II maailmasõja päevilt kuni 1951 mil ta sunniti lahkuma. N. Liidu ja tema mõjusfääri langenud Ida-Euroopa riikidesse suunatud vastuluure küsimustega tegeleja, tõustes koguni sektori ülemaks.

Sel põhjusel arvatakse, et tema käsi oli mängus muu hulgas, ka nende tagasihoidlike katsete reetmisega, mis tehti Lääne luureteenistuste poolt selleks, et astuda kontakti informatsiooni saamiseks tolleaegsete metsavendluse liikumistega Vene poolt okupeeritud Balti vabariikides. Läänes on teada, et sarnaseist katseist omas N. Vene informatsiooni.

Filatelistide Seltsi peakoosolek

Toronto Eesti Filatelistide Selts pidas 3. jaanuaril Eesti Majas oma esimese kokkutuleku sel aastal, mis ühtlasi oli 1979/80 a. tegevushooaja peakoosolekuks. Osa võttis sellest umbes pool seltsi liikmete arvust. Valiti tagasi endine juhatus koosseisus Henn Mäeste — esimees, Udo Ronimois — laekur ja Evald Raid — sekretär.

Laekuri majandusaruandest selgus, et seltsi varandus on eelmisel tegevusaastal veidi kasvanud, kuigi osavõtt mullusest 6. Balti filatelistlikust näitusest oli kulukam kui kunagi varem esmakordselt trükitud näituse kataloogi tõttu. Rahuldava majandusliku seisu põhjal otsustas koosolek jätta liikmemaksu muutmata.

Seltsi kokkutulekud-vahetusõhtud toimuvad endiselt Eesti Majas iga kuu esimesel neljapäeval algusega kell 7.30 õhtul. Veebruaris ja märtsis on kohaks klassiruum nr. 10. Uued liikmed ja külalised on teretulnud.

RATAS OPTIK

247 Danforth Ave., Toronto, Ont. M4K 1N2

SOOVITAME PRILLE PARIMAS KVALITEEDIS

KÄEKELLADE MÜÜK JA PARANDUSTÖÖD

FINN-AUTO

Teen kõiki mehaanilisi parandusi (mitte keretöid)

3323 Danforth Ave. Tel. 691-9553

RISTO SAARENVIRTA

KAASMAALASED!

Puhastan keemiliselt (steamcleaning) Teie divaanid ja toolid, vaibad seinast seina ja lahtised Teie oma kodus. — Hel. Erik Lokbik
447-9834

Hea klaver on eluaegne investeering!
Suur valik tunduva hinnaalandusega.
Ka rentimine.
Saadaval kõik muusika instrumendid.
Remeny
HOUSE OF MUSIC LTD.
553 Queen St. West, Toronto
M5V 2B6 • Tel. 363-1966

KORTERID JA TOAD

Välja üürida üksikule
MÖBLEERITUD RUUM ja KÖÖK
ühes autogaraažiga.
Eelistatud vanem inimene.
Helistada igal ajal 762-3093

KORTER ÜÜRIDA. 3-magamistoaga (condominium, 1670 ruutjalga), suur elu- ja söögituba, eraldi köök, päikeseruum, 2 suurt neljaosalist vannituba, korteris pesupesemisruum automaatmasinatega ja õhujahutus. Sisemine ujula, saunad jne. Garaazh. Eglinton & Jane raj. Vaba sissekolimiseks.
Tel. 245-1281

SUUR SKANDINAAVIA MÖÖBLI VÄLJAMÜÜK

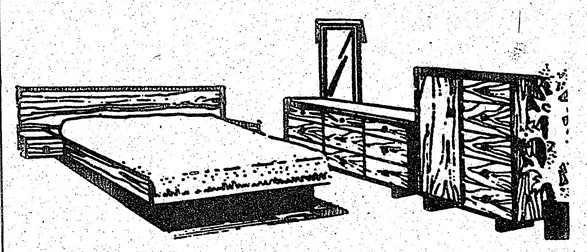

Riiulid, magamistoa-, elutoamööblid, lambid jm.
Suletekid ja tekkide katted jm.
Avatud: esmasp., teisip., neljap., reedel 9—9, kolmap., laup. 9—5
Astuge sisse ja vaadake ringi!

Nolte SWEDISH FURNITURE HOUSE
495-6016

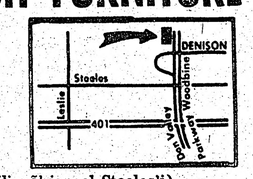

7498 Woodbine Ave. (½ miili põhjapool Steeles'i)

OLD MILL TAILORS
7 RIVERVIEW GARDENS, TORONTO
(1 plokk läänepool Jane'i, Bloori lähedal)
TEL. 769-9535
DAAMIDELE ja HÄRRADELE ÕMBLEMINE TELLIMISTE JÄRGI
RUDY SCHNEIDER

VABA EESTLASE TALITUSES müügil
stereo heliplaat
INGEMAR KORJUS bass-bariton
CHARLES KIPPER — klaverisaade
Metsateel (A. Kapp), Ennemuiste (M. Saar), Üks suu (M. Saar), Muremaa (R. Päts), Laul sõnajala õiest (T. Vettik), Sind tervitame kuldapäike (A. Karindi) ja Rändaja õhtulaul (J. Tall) ja rahvalaule: K. Raidi seades — Laulu mõju, Kui ma hakkan laulemaie, Ära viies ja Kivikasukas, L. Virkhausi seades — Kus on kus on kurva kodu, V. Kappi seades — Linakatkuja ja J. Zeigeri seades — Kanneldajast vend.
Hind $9.50 pluss postikulu $1.—

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame: Zeiss, Rodenstock, Metzler
Spetsialiseerunud contact lenside alal
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne pool Dundas'e subway'd
TELEFON 535-6252

SPORT

ESTO-80 sportlaste registreerimine

ESTO-80 sporditoimkonna otsuse kohaselt toimub pidustuste spordivõistlustest osavõtjate registreerimine kuni 30. märtsini käesoleval aastal. ESTO-80 sporditoimkond Kanadas palub võistlustest osavõtjaid registreerida Kanadas järgmistele isikutele:

Laskmine: Voldemar Kana, 50 North Edgely Ave., Tor. M1K 1T2. Tel. 261-3274.

Male: Lembit Joselin, 1 Massey Sq. #1112, Tor. M4C 5L4. Tel. 698-4426.

Tennis: Jaan Lents, 100 Haven Hill Sq. Agincourt, M1V 1M5. Tel. 298-4246.

Võrkpall: Valdeko Novek, 37 Amberley Dr., Tor. M1R 4K5. Tel. 444-9224.

Korvpall, jalgpall ja kergejõustik: Jaak Järve, 870 Runnymede Rd., Tor. M6N 3W4. Tel. 766-6910.

Bridzh: Nikolai Küttis, 11 Eastview Cr., Tor. Tel. 488-9929.

Golf: Alfred Laning, 8111 Yonge St. #409, Thornhill L3T 4V9. Tel. 881-7795.

Ujumine: Mai Kreem, 618 Davenport Rd., Tor. M5R 1K9. Tel. 924-6028.

Registreerimised võib ka saata: ESTO-80 Sporditoimkond, Box 657, S-101 56 Stockholm, Sweden.

Eesti kergejõustiklaste medalid

1979. aastal tähistas Eesti kergejõustik oma 70. aastapäeva. Sel puhul on tehtud kokkuvõtteid ja üheks osaks neist on selle aja jooksul medaleid saanud sportlased. Anname need selle aastapäeva tähenduses edasi.

OLÜMPIAMÄNGUDE MEDALIVÕITJAD 1908—1979

Jüri Lossmann, 1920 maratonijooksus hõbe
Aleksander Kolmpere-Klumberg, 1924 kümnevõistluses pronks
Bruno Junk, 1952 ja 1956 käimises pronks
Rein Aun, 1964 kümnevõistluses hõbe
Jüri Tarmak, 1972 kõrgushüppes kuld

EUROOPA MEISTRIVÕISTLUSTE MEDALID

Arnold Viiding, 1934 kuulitõukes kuld
Gustav Sule, 1934 odaviskes pronks
Aleksander Kreek, 1938 kuulitõukes kuld
Virve Põldsam-Roolaid, 1954 odaviskes hõbe
Heino Heinaste, 1954 kuulitõukes pronks
Linda Ojastu-Kepp, 1958 4x100 m kuld
Uno Palu, 1958 kümnevõistluses hõbe
Tõnu Lepik, 1969 kaugushüppes pronks

EUROOPA SISE-MEISTRIVÕISTLUS

Tõnu Lepik, 1970 kaugushüppes kuld
Jaak Uudmäe, 1977 kolmikhüppes hõbe ja 1979 pronks

N. LIIDU MEISTRIVÕISTLUSTE MEDALID

Kuldmedalid

Raivo Armi, 1943, 1946 kolmikhüppes
Aadu Tarmak, 1943, 1944 kettaheites
Friedrich Issak, 1943, 1944, 1947 odaviskes
Johannes Kotkas, 1943 vasaraheites
Erich Veetõusme, 1945, 1949, 1950, 1951 1500 m jooksudes
Heino Lipp, 1946, 1947, 1948, 1949, 1950, 1951 kuulitõukes, 1946, 1947, 1950, 1951 kettaheites, 1949, 1950 kümnevõistluses
Hugo Rausberg, 1948 kolmikhüppes
George Gilde, 1948 4x100 m
Harry Vallman, 1949, 1950 odaviskes
Bruno Junk, 1951, 1952, 1953, 1955 käimises
Mihail Velsvebel, 1952 1500 m jooksus
Virve Põldsam, 1954 odaviskes
Mart Paama, 1960, 1967 odaviskes
Laine Kallas-Erik, 1964, 1967, 1968 800 m jooksus
Mart Vilt, 1966 1500 m jooksus
Rein Aun, 1967, 1968 kümnevõistluses
Rein Tölp, 1968 800 m jooksus
Kalju Jurkatamm, 1968 200 m tõkkejooksus
Raissa Ruus, 1971 800 m jooksus
Veljo Kuusemäe, 1974 kettaheites
Enn Sellik, 1975, 1976 10.000 m jooksus
Heino Puuste, 1979 odaviskes

(Järgneb)

RISTSÕNA NR. 1016

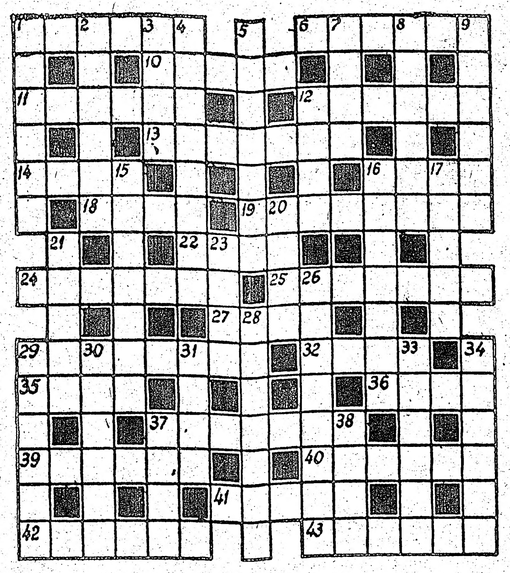

Põikread: 1. Paguluses surnud eesti riigimees, 6. Kantselei, 10. Omaaegne metalliltööstus Tallinnas, 11. Elanik, pidevalt kuskil asuja, 12. Kohanimi Saaremaal, 13. Iga päev tarvitatav ese, 14. Soliidne naine, 16. Puu osa, käändevormis, 18. Veesõiduk, 19. Ilutseb mõne mehe vestil, 22. Laeva osa, 24. Taimede kasvatamiskoht, mitmuses, 25. Õnnetused sõidukitega, 27. Maksuvahend, 29. Sarnane olek, 32. Eesti luuletaja, 35. Kruus — saksa keeles, 36. Vibupüssi „kuul", 37. Riietusese, 39. Lugupidamine, 40. Eesti keeleteadlane ja karskusliikumise tegelane, 41. Katkine koht, 42. Lihasuretus, karm eluviis, 43. Anti abi.

Püstread: 1. Riik Aafrikas, 2. Võimalik, reaalne, 3. Vana mees, 4. Sisse astuma, 5. Hea külg, eelis, 7. Evin, 8. Tugev, priske, 9. Lugemisvara, 12. Loom, 15. Eesti teatritegelane ja diplomaat sajandi alguses, 16. Savist valmistatud väike muusikariist, 17. Väljenduslaad kunstis, 20. USA osariik, 21. Populaarsete operettide looja, 23. Merevetikas, 26. Somerset-Maugham'i teos (eestik. tiitel), 28. Asustamine, 29. Mõõduriista astmik, 30. Nahkpaik kontsal või tallal, 31. Ühendus, side, 33. Teatud viisil liikuma, 34. Paljas, 37. Tumedalt kõlav, kõmisev, 38. Eesti naiskunstnik Ameerikas.

RISTSÕNA NR. 1015 LAHENDUS

Põikread: 4. Lapsi, 7. Jason, 9. Edasi, 11. Bonn, 12. Nelk, 13. Seod, 14. Edelas, 16. Vello, 17. Aren, 18. Nõges, 20. Kilp, 23. Uraan, 26. Kiiker, 29. Roht, 30. Imal, 31. Kuiv, 32. Aseri, 33. Emmet, 34. Linna.

Püstread: 1. Pann, 2. Asend, 3. Kabel, 4. London, 5. Idee, 6. Oskar, 8. Sool, 10. Alla, 13. Sepik, 14. Edgar, 15. Senat, 19. Suruma, 21. Liisk, 22. Pime, 24. Roim, 25. Ahven, 27. Karl, 28. Eliit, 31. Kena.

Õngitsejate ja Jahimeeste Seltsi peakoosolek

Toronto Eesti Õngitsejate ja Jahimeeste Seltsi korraline aasta peakoosolek toimub pühapäeval, 3. veebr. 1980. a. algusega kell 1 p.l. Toronto Eesti Maja väikses saalis 958 Broadview Ave. Toronto.

Kõikidele seltsiliikmetele saadetakse välja koosoleku kutsed tihes 1979. a. majandusaruannetega. Juhul kui kellegile liikmele mingil põhjusel koosolekukutse ei ole saabunud, palume käesolev teadaanne võtta kutsena.

Märkus: arusaamatuste vältimiseks palutakse seltsi liikmetel kaasa võtta 1979. a. liikmekaart.

Kinkige sünnipäevaks „VABA EESTLANE"

LUGEGE

Rein Moora — Evald Uustalu

SOOMEPOISID

384 lk. (sellest 64 lk. fotosid) — Hind $14.00 pluss 85 c saatekulu

Johan Pitka

RAJUSÕLMED

Koheselt pärast Eesti Vabadussõda kirjutatud mälestusraamat „värskete" elamustega Eesti vabaduse eest võitlemisest aastail 1914—1919. Raamat ilmus 1972. a. admiral J. Pitka 100. sünniaastaks.

237 lk. — Hind $8.80 pluss 50 centi saatekulu

KINKIGE

oma võõrrahvusest sõpradele Eesti võitluse tutvustamiseks ingliskeelne

Evald Uustalu

FOR FREEDOM ONLY

Hind $7.00 pluss 50 c saatekulu

MÜÜGIL VABA EESTLASE TALITUSES

Hanno Kompus'e

„KUSTUTAMATA NÄLG KUNSTI JÄRELE . . ."

Hind $11.—, saatekulu 85 c.

Müügil „Vaba Eestlase" talituses

MAARJAMAA kirjastusel ilmunud raamatud müügil Vaba Eestlase talituses

Jüri Uluotsa „Eestlaste lepingud võõrastega XIII sajandil"	2.10
Uku Maasing „Udu Toonela jõelt"	5.25
„ „ „Piiridele Pyydes"	4.20
„poety estoni" — eesti luule antoloogia itaalia keeles	6.30
Kalju Lepik — Death has a Child's Eyes	4.30
Salasoo ja Salo — Välis-Eesti perioodika	2.70
V. Salo — Riik ja kirikud	2.70
Anführung zu der Etnischen Sprach (Esimene katse eesti keele grammatika ja sõnaraamatu koostamiseks H. Stahli sulest aastal 1637)	2.70
Reedik Willem Wilmanni „Valmid"	2.70
H. Salu — Eesti vanem kirjandus	2.70
Blaise Pascal — Mõtted	2.10
Antonio Possevino — Kiri Mantova hertsoginnale	2.10
Arno Vihalemma — Kunstnik eesti kirjanduses	2.10
Aarand Roos — Juutide kuningas Tallinnas	6.40

Puhast valet sisaldav võrukaelalugu

20.

Ants tõmbas kotist välja selle põhja jäänud postkaardi ja uuris sellele kirjutatud teksti.

— See on hea. Kui toll küsib, mis pakis, siis sina annad talle ainult paki ja selle kaardi ja ütled, et sa muud ei tea. Sa räägi, et see on sõbranna kingitus ja et sa võid selle avada alles oma sünnipäeval. Muud sa ei tea. Aga seda pea meeles, et tüdruku nimi on Katinka. Suru nüüd meelde: Katinka!

Kuid ikoonaostugagi ei olnud küllaldaselt vähenenud sõpradel järel olev kasutusraha. Kuigi viimasel õhtul kulutaks ükskõik missugustele lõbudele tahes, ikka jäi seda liigselt üle.

— Vähemalt 400 rubla tuleb hävitada. Kas jagame selle vaeste- le? imestas Vuotilainen. — Või viime koju?

— Sa räägid nagu äkkirikastunud inimene. Sellisest tuleb tavaliselt veelgi kiiremini uuesti vaene. Kui sotsialismis kõik on juba saanud küllaldaselt ja teenete kohaselt, siis ei saa kellegil enam midagi vaja olla, väljaarvatud vähe sellist, mida turistidelt ostavad. Kehvuses elavail kapitalismimaade elanikel ei ole põhjust hakata midagi jagama, hea kui jaksavad ise midagi hankida hinge sees pidamiseks. Me ei ole ka mingid kurjategijad, kes veavad salaja valuutat. Pea ka meeles, et siin on põhimõtteliselt alles kehtiv surmanuhtlus valuutakuritegudes. Me paneme muidugi ülejäänud rahad panka.

— Panka! Mis sa mõtled? Sellega me satume kohe kinni!

— Kunas oled kuulnud, et raha pankades talletamine on kuriteoks saanud? Kõik ausad inimesed viivad pankadesse oma ülemäärased pennid. Ja missuguses rahaasutuses sa arvad hoiused olevat parema kaitse all kui Narodnõi Bankis. Seal on seni puutumatult seisnud Hispaania valitsuse kuldki demokraatia revolutsiooni ootamas.

Kui Vuotilainen ikka veel imestunud oli, lepiti kokku, et Ants läheb panka avama säästuarvet, kindluse mõttes oma nimele ja asetaks arvele 400 rubla. Metallhaagiga köidetud pangaraamatust võetakse välja ja antakse Lindstenile see leht, millele rahasumma sissemaks on märgitud. Lahtist lehte kindlasti tollil ei märgata. Pangaraamatu ülejäänud osa jääks Antsu valdusse ja järgmisel korral leht pannakse oma kohale ja Ants tooks raha pangast välja.

— See on hea pesamuna. Kui järgmisel korral tuleme ühes- koos, siis raiskame koos, kui üks meist tuleb üksinda, siis ta võtab selle lehe kaasa. Küll siis tehakse lõpuarved kui raha lõppenud, oli Lindsten öelnud Vuotilaisele lükates lahtise lehe hoolimatult oma rinnataskusse.

Arvele panekust hoolimata oli raha jäänud vimaseks õhtuks liiga palju. Nüüd lahkumise päeva hommikul Ermitaazhi koridoris tundis Vuotilainen oma mõtteis huvi vasetööliste normide täitmise vastu, kui ta vaatas vasest käepidemete puhastajaid. Muuseumi aarded ei suutnud teda eriti köita.

— See oli õigesti päris saatana kõva julgustükk, ja ma pean tunnistama, et mul on juba väike hirmuvärin südames, kui Lindsten karjus öösel seal puiesteel Alte Kameraden. Ma ei saa veelgi aru, miks kusagilt ei ilmunud miilitsat või mingit muud ametimeest meid võtma riikliku valve alla, seletas ta eelmise õhtu seiklusi toimetaja Jääskeläisele ja Kainuu mehele.

— Noh, mikspärast meid korjama? See on ju vaba maa, kus igaüks võib öelda mida soovib. Eks põhiseadus tagab kodanikele vabaks kasutamiseks trükikojad ja trükipaberigi, ainult trükivärv ja elektrivool ununevad kiiresti sellest paragrahvist. See oleks imelik, kui siin ei saaks vabalt laulda, pealegi kuna kunstiline tegevus on eriti hinnatud.

— Ma ei tea midagi trükimasinaist ega elektrist, aga paljundusmasinaist selles põhiseaduses kindlasti pole midagi räägitud, kommenteeris toimetaja Jääskeläinen. — Meil käis aasta tagasi firmas kümmekond naabri inseneri vähe nagu oma kaupadest rääkimas. Meil on toimetuses kolm korrust ja igal korrusel on toimetuses oma xerox-masin. Neid tarvitatakse sageli.

— Sinna jooksevad tüdrukud kogu aeg koopiaid tegema. Pärast tööaega minu sekretär läks mantel seljas sealt mööda ja võttis mõned koopiad kaasa enne kui läks. Üks neist inseneridest hakkas küsima, et kas tüdrukute tehtud koopiaid kontrollitakse ja kuhu kopeerimismasinad ööks lukustatakse. Ma ütlesin, et mitte keegi neid koopiaid ei kontrolli ega masinaid ei viida ka kuhugi luku taha.

— Ta küsis veel, et kes kontori uksed sulgeb ja kes valvab, et siin keegi ei jää õhtul kohale või et keegi ei tule siia. Ma ütlesin, et kõigil toimetusliikmeil on muidugi oma võti ja teiste lahkudes võib mõni jääda üleaja tööle või tulla hiljem.

— Mees oli ähmi täis. „Siis igaüks võib võtta mis tahes koopiaid?" imestas ta. Kui ma ütlesin, et muidugi võib ja et see on meie majas vähe selline ebaametlik heatahtlikkus, siis ta hakkas veelgi enam pärima.

— „Aga nad võivad võtta kuni mitukümmend koopiat", imestas ta. Ma ütlesin, et kasvõi sadu, aga et kui meil keegi vajab neid nii palju, siis on palju hõlpsam minna trükikotta. Siis ta hakkas vastu väitma ja seletama, et see ei või siiski võimalik olla. Meie mehed katsusid talle ja neile teistele, kes samuti kahtlesid tõendada, et Soomes võib kes tahes lasta trükkida mida tahab. Kuid nad ei julgenud seda ikkagi lõppude lõpuks uskuda, jutustas Jääskeläinen.

— Maailmas on nii palju sellist mida keegi ei usu, pistis Vuotilainen vahele. — Nagu sedagi, et see Lindsten on laulumees ja et naaber kaotas Talvesõjas kokku 600.000 meest.

— Kindlasti ei usugi, sest mis on sel tegemeist teistega, ütles Jääskeläinen.

— Selge põhjuste ühendus, sest esimene viib teisele ja mõlemad on põhjuseks sellele põrgulikule kassiahastusele, valgustas Vuotilainen. — Meile jäi, vaata, vähe üleliigset inflatsionivaba raha, mille pidime hävitama eile õhtul, et see seadustaustavail meestel kogemata ei ununeks tollikontrolli minekul taskusse. Siis me läksime väiksele jumalagajätu jalutuskäigule, hakkas Vuotilainen jutustama.

— Otsustasime minna vähe kõrvalisemale, kuhugi sellisesse Vostok-nimelise restorani või mis sputnik see nüüd oli. See oli ühe puiestee ääres, kuhu taksosõit kestis hulk aega. Seal hakkasid meie riietest kinni paar kohalikku tütarlast, aga ühte neist katsus tulistada vesipiirile üks Baltiski Flotilli mereväeohvitser.

— See äi vajus päris vägisi meie lauda ja katsus kogu aeg putitada seda plikat. Me otsustasime Lindsteniga, et sõda mehe vastu peetakse selle omade relvadega ehk merelahingu kujul. Sellest tuli, kuulge, hirmus võitlus. Ettekandjad kandsid pudeleid lauale, et laskemoon ei lõpeks ja me mehed lasksime proositades teiste järel.

— See oli kõva kunde ja küll seal tuli minulgi nii palju vedelikku kehasse, et paar korda tuli käia pissuaari poolel vesilasti tühjendamas. Muuseas neil siinseil on imelikud väljakäigu kombed. Suurema häda jaoks on tehtud ainult jalajäljed põrandale ja heitemulk vahele, aga kohalik rahvas on kuradi vilets sihtima. Enamuses läheb sellest mulgust mööda, kus see jääb nähtavale ja haisema. Ainult vesilastiga nad ei näi jõudvat lävest kaugemale, sest . . . Läheb siis sinna seegi.

(Järgneb)

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Ohtuti 447-2017 või 929-3425

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 600
Tel. 862-7115
Toronto, Ont. M5J 2H7

VABA EESTLANE

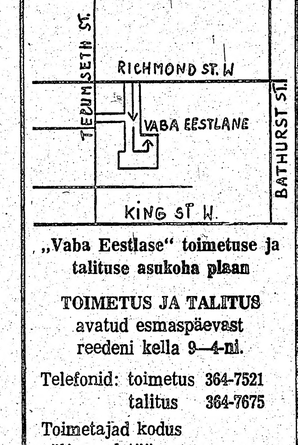

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast
reedeni kella 9—4-ni.

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus
väljaspool tööaega:
Karl Arro 482-0242
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE
VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:
üks tolli ühel veerul ... $3.50
esiküljel ... $4.—
tagaküljel ... $3.75

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. Vaba Eestlase talitus
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70, Stn. C, Toronto, Ont. M6J 3M7
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. Mrs. Leida Marley
149 Bishop Ave.
Willowdale, Ont. M2M 1Z7
Telefon: 223-0080

ARSTID

LEO KANN, D.C.
DOCTOR OF CHIROPRACTIC
212 Dinnick Cr.
Tel. 489-0562

ALLAN G. OOLO, D.C.
DOCTOR OF CHIROPRACTIC
North Scarboro Professional Centre'is, 3420 Finch Ave. E. (Warden'i juures) Scarboro, Ont. M1W 2R6
TELEFON 497-4802

Arvi Tinitsa tõsine veste

Relvakorjamisest

XI

Niiviisi — see olgu siis sissejuhatuseks. Relvakorjamine käib päriselt niiviisi:

Kõige pealt, mõni endine meisterlaskur, või ehk ka niisama vana sõjasulane, kes küüniväravalegi külge ei saanud, näeb kuskil vanakraamipoes oma endist vintovkat, täpselt samasugust mida ta mitmeid aastaid turjal kandnud ja samal ajal kurjasti neednud, et kuramuse raske kolakas, vaata venelastel olid palju kergemad ja paremad. Nojah, kodanik läheb sisse, silm veel, vanade aegade meeldetuletuseks, otsib oma FAC'i välja ja ostab selle roostejuraka paarikümne — ehk ka paarisaja,-oleneb hinnast ja asukohamaast — taalri eest ära, viib ta koju, küürib puhtaks, laseb ära nikeldada või siniseks oksüdeerida ja riputab selle omale kamina kohale.

Tuleb talle järgmisel laupäevaõhtul sõber külla, heidab äsjaostetud tulenuiale pilgu ja ütleb, et kassa näe, sul on sõjaagne suurestükk, kahju et sa ta ära rikkusid.

Sina vastad muidugi, et kuida nii, ma tegin ta ainult puhtaks ja lasksin läikima lüüa, tema aga naerab paljuteadvalt ja ütleb, et sellega on see kallis kollektsiooni-riist vähemalt poole oma väärtusest kaotanud.

Siis hakkad asja vastu huvi tundma, küsid siit ja sealt järgi ja leiad, et sellil oli õigus. No järgmise riista, mis sa ostad, viid kohe spetsialisti kätte, see näitab sulle, kuidas asjaga õieti ümber käia. Rooste niiviisi maha, klaasvilla ja kemikaalidega, et raudosale kriimustusi ei tule, numbrid ja väeosamärgid õige õrnalt puhastada, et nad ikka loetavad oleksid, puu osa hoopis rauast eemaldada ja veeauruga puhtaks keeta, siis suuremad klõmmid välja aurutada ja kogu see asi peenikese liivapaberiga õrnalt üle poleerida — niiviisi, ja siis linaseemne õli, mitte toorest vaid keedetud (boiled linseed oil), sellega käsitsi puuosad üle hõõruda, nii et nad — noh, mitte läigivad, vaid — kumavad, see on väga hea sõna, kumavad kui pilvetagune päikesepaiste. Ja siis alles seinale, selle esimese riista kõrvale. Silt ilusti juurde ka, et see on 1944. aasta Mauser 98 K karabiiner, tehtud Walther' relvavabriku poolt Zella-Mehlis'e linnas, Thüringeni maakonnas, Suursaksamaal, Göringi Luftwaffe jaoks, märgid kõik vastavalt peal.

Ja siis kui sõber tuleb ja asja tunnustavalt vaatab, on sul uhke tunne, et näe, seekord tegin asja õieti.

Aga kui sul juba see ülalnimetatud riist on, võibolla näed jälle kuskil mõnda nuia, mis sellega ilusti paari läheks — ütleme Lee-Enfield no. 4 püssi, RAF (Royal Air Force) märkidega, ka tehtud 1944, ütleme, Toronto Longbranch Arsenal'is? No suurepärane oleks neid riistu ilusti paari panna, võibolla jälle sildid juurde ja kamina kohale? Niiviisi saab see kaminakoht aga pikapeale täis, naine hakhab nurisema ja naabrid kõõrdi vaatama — siis kui neid juba kümmekond tekib. Siis kolid oma varandusega ära keldrikorrale, teed endale kuskil tolmuses nurgas ruumi ja riputad nad sinna. Aga see ka ei kõlba, niiviisi ei näe sa neid ise ega näe ka keegi teine. Siis kuulad ringi, astud mõne Collectors' Association'i liikmeks, hakkad käima näitustel, teiste riistu vaatamas ja omi näitamas, mõnel on alati midagi sellist mida sai ise himustad, jälle tuleb sulle mõni toru juurde — siis istud ühel ilusal päeval maha, teed neist asjadest inventuuri, ja leiad et oled ütleme paarikümne musketi omanik, mille koguväärtus on mitutuhat dollarit. Ja kõige huvitavam on see, et sa pole ise seda raha nende eest maksnud, vaid oled neid siit-sealt saanud, peaaegu poole hinnaga. Eureka! Püssikorjamine on parem „investment" kui aktsiate ostmine. Võibolla et mitte nii põnev kui margikorjamine, aga peaaegu. Head korjamist.

LISA

Nimekiri mõningates TEP &PK näitusel väljapandud riistadest, mida inimesed laudadel imetlesid ja mõned koju kaasa tahtsid viia.

1) Vene jalaväe vintpüss, tehtud Tuulas 1891. aastal, seerianumber 1044, Nikolai II tempel kabal, aastanumbriga 1905, kaliiber 7,62 mm. See on see nn. „kolmeliiniline vintovka" mida paljud meie isad-vanaisad „Suure Sõja ajal" Augustovi metsa all kandsid.

2) Vene jalaväe vintpüss, samasugune kui eelmine aga tehtud 1917 Remingtoni vabarikus USA-s tsaari-riigi tellimise peale, mida aga hiljem Lenini meestele millegi pärast ei saadetud — kas rahapuudusel või poliitilistel põhjustel.

3) Saksa Karabiner 98K, mis paljudele II maailmasõja ajal saksakroonut teenivatele meestele tuttav, kaliiber 7.92 mm, tehtud Mauser-Werke poolt Oberndorfis (am Neckar) 1943, Hitleri-aegsed haakristkullid kõik peal, alumiiniumist kabaraud, püssiga koos välja antud püssirihm ja püssitääk (nn. Seitengewehr).

4) Kanada sõjaväele I maailmasõja algusel välja antud Ross Rifle mod. 1910, tehtud Quebecis, kaliiber 7,7 mm (303) viielasuline magasin, seerianumber 920, koos täägiga, väeosamärgid näitavad, et relv anti välja Kuninglikule 22-le Rügemendile, III-dale pataljonile. Selle püssi pärast sai tolleaegne Kanada sõjaminister Sir Sam Hughes ametist lahti, sest püss ei töötanud korralikult Flandria mudas ja tuli Briti Lee-Enfied Mark II poolt asendada.

5) Lee-Enfield Mk. I, Buuri sõja aegne pikk püss, mida Mark II-da ja Mark III-da konfiguratisioonis „perfektseks kraavipüssiks" nimetati, kuna ta ka siis töötas, kui lukuvahe muda täis. Mr. Lee (Pames Paris) oli Kanadas sündinud shoti päritoluga kellassepp, kes Ühendriikide Kodusõja aegu (1861—1865) relvi hakkas meisterdáma. Tema magasini ja lukusüsteem koos Briti Enfield rauaga andsid kokku kuulsa Lee-Enfield püssi, mida Briti impeerium 1892-st kuni 1956-ni kasutas ja mida praegu endised Impeeriumi maad veelgi kasutavad.

Ja nii edasi, kes neid kõiki viitsib lugeda, kui ma nad ka üles kirjutaksin. Niipalju võib aga mainida, et mul on neid umbes 80, pluss teist niipalju käsirelvi (handguns), mis tähendab teiste sõnadega püstoleid. Ja igal ühel on oma huvitav ajalugu. Kui keegi huvi tunneb, võin tulevikus seletada. Seniks head nägemist.

ARVI TINITS

Ülikoolide lõpetajaid

Austraalias lõpetas ülikooli Brisbanes elunev Sven Tõnisson BS kraadiga „Surveyingi" alal. Ta on kohapeal agaraks tegelaseks noortejuhina.

Hongkongi ülikoolis saavutas diplomi hiina keele alal Urmas Mõldre Sydneyst. Lõpetaja on Austraalia lennuväe kapten, kes hiina keelt õppis aasta Austraalias ja 2 aastat Hongkongis, lõpetades mõlemad kursused parimana. Ta asub tööle õpetajana Austraalia kuninglikus lennuväe keeltekoolis Pt. Cookis, Victorias. Ta valdab ka vietnami keelt. Südamelähedasem olevat tal eesti keel, mida ta valdab.

Käesoleval aastal toimub Rootsis skautlike noorte maailmalaager. Pildil vaade laagriplatsile kus kerkib tarbetare. Foto: Jorma Wiren

Vahekordade lõikepunktid

Salme Ekbaum, Kohtumine lennujaamas. Romaan. EKK, 1979, 192 lk.

Olles ise südamega seotud kodumaa ja seal asuvate omaste külge, on Salme Ekbaum alati katsunud mõista neisse kahte maailma elama jäänute suhteid. Neid on eriaspektilisi nagu veresugulased, endised abielu pooled ja ka kogu rahvas üldse. Ta on alati katsunud neid pooli mõista enne hukkamõistvat otsust tegemata.

Oma viimases romaanis ongi ta teoses vahekordade lõikepunktid ühe kunagise abielu ja sellele järgneva abielu analüüsimisel. Teose peategelase Gunnar Teeveri mõneti polügaamiline elusaatus, kelle esimene abikaasa teda kui Eestimaa Solvejg oli kolmkümmend aastat oma südames kandnud ja ta ise Saksamaal üsna kiiresti uue kooselu rajanud, kui minevik näis seljataga jäävat.

See on elu oma seadus ja romaanis on kunagised sündmused arusaadavad ning mõistetavad.

Perekonna kaotanud mees ja perekonna kaotanud naine võõrsil lammerdusid teineteisesse, et tugevamad olla eesoleva ebakindluse kartusel. Kuid sellegi vahekorra näis uus naine teatud ulatuses välja kutsuvat.

Seda kolmkümmend aastat püsinud vahekordade suhteid hakkas S. Ekbaum lahendama kui kodumaalt oma poolõele tuli külla kodumaal elav esimene abikaasa. Kirjanikuna on ta analüüs sageli liiga must-valges toonis, eriti tunneb seda uus naine. See on mõneti ka autori poolne hinnag, jättes nagu kaalu andmata aastakümnete jooksul elust ja armastusest läbijooksmisele, kus romantilised alatoonid juba puuduvad. Selletõttu teose kulminatsioonina mõeldud kohtumine lennujaamas on kahe kunagise sõbra kohtumine, kus tunded on ammugi resigneerunud, kuigi neid võis esimese illusioonides veel kodumaal olles eksisteerida.

Selletõttu jääb paarsada lehekülge eellugu, uue naise ülitundlikku kiivust ja teatud hingelist paanikat päris ülepaisutatuks kulminatsiooni madaluse ees.

Kirjaniku loodud Eda kuju on autori enese kogemustele baseeruv, samase noorusaegse tööväljaga apteegis, mille taustal arenes kodumaal kahe inimese sõjaaegne vahekord. Eda kujus on midagi puhast, maa-emalikku ja sigitavat, kuna Eba sellevastu on oma egoismiga kui osa siinsest maailmast. Selle kahe pooluse vahel kindluseta kõikuv mees jätab mõneti ebausutava mulje. Oma laste emale võidakse ikkagi paar silmapilku pühendeda, ilma et see tekitaks perekonnadraama ka siis kui kiivas naine seda kokkupuudet egoistlikult kasutaks. Autor laseb esile tõusta mehe süütunnet, mida uus naine pakkide saatmisega nagu tahtnuks vabaks osta, et selle eest sai omale nende isa ja mehe.

S. Ekbaum on neid psühholoogilisi aspekte mitmest küljest ja noorusvahekordadest alates analüüsinud, kuid tundub, et selliste abielude vahekordade suhe on siiski palju sügavam ja seda peaks ehk eriaspektist vaatlema. Küll on ta toonud esile vähemolulisi asjaolusid, veidi iseloomustavalt kirjeldanud eestlaste elu Kanadas, kuid need ei too vastust kõigile sellele, mida on tulnud kolmekümne aasta jooksul läbi elada seal lapsi kasvatava emana ja siin.

Liiga palju on arvatud, et kolmekümne aasta vahekaugusel võiks edasi elada ühe illusioon õnnest, teise alaline süütunne ja kolmanda kiivas kartlikkus sellises otse värskes tunnetusastmes.

S. Ekbaum on katsunud seda huvitavat ainet elavaks muuta. Romaan on kergesti loetav, veidi häirivad kirjastuse poolt tehtud silumata lühendamised ja 7. peatüki numbrigi väljajäämine. Kaanejoonis on Olev Mikiverilt.

HANNES OJA

MÄRT RAUD
RIIGIEHITAJA
KONSTANTIN PÄTS 1874-1956
Raamat on kauni välimusega, arvukad fotod kirjeldavad seda, mis raamatus sõnadega ütlemata on jäänud. Teos on hea tutvumiseks oma rahva ajalooga. Ka siis kui see ennegi on teada, on selles M. Raual mõndagi, mis seni teadmata ja uus, mille analüüsimisel president K. Pätsi isik ja elutöö veelgi suuremana esile tõuseb.
174 lk. $18.00, postiga $1.00 saatekulu
SAADAVAL VABA EESTLASE TALITUSES

Toimetusele saadetud kirjandus

EESTI KIRIK nr. 6 — 1979. Kaksiknumbri sisuks on: R. Koolmeister „Keiser Augustuse rahualtar", A. Taska „Tallinna Toomkirik", R. Koolmeister „Kohtade jaotus Tallinna Toomkirikus 1691. aastal", E. Tõldsepp „Neil polnud aset . . .", R. Jõgis „Mis on inimeses Jumala nägu?", E. Pähn „Arm", E. Lootsmaa „Süüdatud küünlad", R. Kiviranna „Apostlik usutunnistus ristiusus põhitõdede lühikese kokkuvõttena", R. Koolmeister „Karitatiivsest tegevusest Eestis XIX sajandil", S.E. Lind „Tähelepanekuid kaasaja teoloogias", K. Raudsepp „Õpetajate abiliste ettevalmistamise Instituudi II kursus", H. Oja „Toronto Peetri kogudus 30-aastane", R. Kürsa „Õpetaja Walter Kopperman õnnistati EELK Chicago Esimese Koguduse õpetajaks", O. Tamm „Abipraost Karl Lipping 65-aastane ja EELK San Francisco koguduse 28-aastane tegevus", O. Kuusik „EELK Canberra kogudus 25-aastane", A. Mark „Jumal on olnud mulle lõpmatult hea", R. Koolmeister „Jeesuse välimus", „Stokholmi kirikupäevade kava 6.—13. juulil 1980", R. Koolmeister „Uku Masing 70-aastane", H. Jaanus „Rahvusvahelisest pressiinformatsioonist", E. Kuusler „Tee kõrves", H. Laaneots „Vana-aasta õhtuks" ja nende vahel J. Maiori ja Adele Unti vaimulikku luulet.

RAHVUSLIK KONTAKT nr. 4 (84) — 1979. Sisus H. Kauri „Karjamõtlemise sissemurd", F. Kool „Vene baasid Eestis", E. Ridala „Meenutades Talvesõda", Protokoll Kirjanike Liidu juhatuse koosolekult 23. nov. 1977, „Iseloomustused", Kjell Öberg, K. Meikop „Idatuulest . . .", V. Kures „Veel V. Saarseni mälestuste puhul", K. Meikop „Eesti keele kursus" (8), A. Okas „Vainokäo laul", A. Moor „Turismist huumori ja pilkega".

BALTIMORE EESTI ORGANISATSIOONIDE BÜLLETÄÄN nr. 145 — 1979. Sisus: R. Troost „Jõuludeks 1979", H. Visnapuu „Jõuluöö", „Jõuludest seda-teist", „Juubeli-kunstinäitus", W.M. „Baltimore laulumeeste ja New Yorgi meeskoori ühine kontsert", T.E. „Soomepoisid ja kolmas võimalus", „Lehekülg noortele", J.P. „Kolmkümmend aastat eesti kirikut Washingtonis", nende vahel lühiteateid.

LÄÄNEKAARE POSTIPOISS nr. 4 — 1979. Vancouveri Eesti Seltsi informatsioonibülletääni jõulunumbris on sisuks: T. Vaga „Meile on sündinud Õnnistegija", B. Tesnov „Ühislennust Vancouverist ESTO-80-le Stokholmis", VES Rahvatantsu rühma teade", sündmuste kalender, isiklikke tänuavaldusi, E. Lepnurm „Eestlaste Kesknõukogu Kanadas tuluõhtu Vancouveris", K. „Kinnisvarade hinnad Vancouveris", H. Kirves „Dr. Artur Proos 65. aastane", H. Loo „Toivo Laanemäe 60-aastane", L.S. „Albert Krug 70-aastane", L. Kibuvits „Hilda Raudsepp 70-aastane", Laine Nääb „Mees merelt", A.P. „Mardi maskeraad", kuulutusi, teateid ning lõpuks pühade ja uueaasta õnnitlejate väga pikk nimekiri.

Stokholmis tähistas oma 95. sünnipäeva Julius Woldemar Kerman. Ta tegutses majanduse alal juba Eestis, asutas Tallinna o/ü „Tarmo", töötas kaasa maapõuevarade uurimise ettevõttes a/s „Magna's", oli juhatusliikmeks Tallinna Kaupmeeste Seltsis ja Eesti Autoklubis. Ta oli Portugali aukonsuliks Tallinnas. Põgenes 1940. a. Soome, kus oli sõja ajal „Erna" grupi vanimaks liikmeks, kes tegi dessandi Eesti põhjarannale. Soomest siirdus 1944 Rootsi, kus asutas uue „Tarmo" nimelise ettevõtte, mille likvideeris 1961, jäädes edasi töötama oma maja keldrikorrusel.

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 17. jaanuaril 1980 — Thursday, January 17, 1980

KIREV MAAILM

NEW YORK — Kohtumiljonäride arv kasvab Ameerikas peagu iga nädalaga. Need on miljonärid, kellele kohus mõistab kahjusumma välja üks või rohkem miljonit dollarit. Mõned näited hilisematest juhustest. Relvafirmalt Remington Arm Co. Texases mõisteti välja 6,8 milj. mehele, kes Remingtoni vigase püssi tõttu end haavas ja jäi osaliselt halvatuks. — Samuti 6,8 milj. sai keegi proua Colorados, kes oli ostnud Dalkon Shieldi sünnitusvastase vahendi ja selle tõttu tal oli väärsünnitus. — Eluaegse „laheda sissetuleku" said kaks alaealist venda Houstonist lennufirmalt, kuna lennuõnnetusel nende perekond hukkus. Kui poisid elavad 70-aastasteks, saavad nad lennufirmalt kokku 70 milj dollarit! Kuna miljoniliste summade väljamõistmine muutub üha sagedasemaks, on olnud ajakirjanduses hääli, et küsimuses tuleks midagi ette võtta ja asi viia mõistlikkuse piiridesse. Lõppeks nende miljonite maksjateks on ikkagi rahvas kõrgemate kindlustuspreemiate ja muu näol. Üks ajakirjanikke kirjutas naljatoonil, et tal olnud kohtumine tütarlapsega, mis lõppes tüli ja lahkuminekuga. Tütarlaps nõuab temalt nüüd rikutud õhtu eest kahjutasu miljon dollarit: Kui on hea advokaat ja juhtub olema ostetav kohtunik, võib ta selle summa ka saada.

SANTA FE — Mees, kes abiellus ühe haige naisega selle arusaamisega, et ta on naise ainsaks pärijaks, jäi kaotajaks. R.W. Lord seletas kohtus, et tal oli suuline kokkulepe abielludes 64-aastase Bernice Jarrott'iga ja lubas tema eest hoolitseda nagu see on abielumehe kohane. Kuid vastupidi mehe lootusele, tegi naine pärast abiellumist testamendi ja pärandas varanduse hoopis õele, jättes abikaasale $10.000. Naine suri kolm aastat pärast abiellumist ja mees hakkas siis kohtu teel suulise kokkuleppe täitmist nõudma. Kuid kohus lükkas nõude tagasi, et mitte õhutada inimesi raha pärast abielluma.

EDINBURGH — Cambridge'i ja Edinburgh'i ülikoolide teadlased ennustasid, et Shotimaal võiks olla veel mitmeid väiksemaid maavärisemisi, nagu oli eelmise aasta lõpul. Maavärisemisel polnud vigastusi, kuid mitmesse majja tekkisid praod ja korstnaist varisesid kivid. See oli Inglismaa tugevam maaväring pärast 1931. aastat.

BONN — Järgmisel aastal võtab N. Liit kasutusele uue ja kõikidest senistest suurema tanki, T-80. 80-ndate aastate lõpuks peaksid uued tankid olema üldiselt kasutusel Vene soomusjõududes. T-80 omab kahuri, mille kaliiber on 125 mm. Läänes arvatakse, et T-80 võib-olla saab ka mingisuguse uue ja eriti tugeva soomuskatte.

JOHANNESBURG — Sajad tuhanded mürgised ämblikud on tunginud Lõuna-Aafrika suurimasse linna Johannesburgi. Linna tervishoiuasutused on mures olukorra pärast. Ämbliku hammustamine võib olla surmav ja sellele ei ole veel mõjukat vastumürki leitud. Ämblikud on levinud kiiresti linna, pärast seda kui selle ümbruskonnas võeti kasutusele kaevandusi, ütles Johannesburgi tervishoiuvalitsuse esindaja Gerry Newlands, kes peab olukorda tõsiseks.

MADRIID — Madriidi linna ametnikud kergendasid vahepeal eriti rangeid määrusi õhusaastamise vastu, kuna tuul oli osalt laiali ajanud linna kohale püsima jäänud saastumispilve. Kivisõe ja õliga töötavad keskkütted võivad jälle töötada 13 tundi varem olnud 8 tunni asemel ja veoautode päevased sõidud on keelatud veel ainult teatud linnaosades. Ilmamuudatus detsembri teisel nädalal lõpetas üle kuu kestnud tuulevaikuse aja, mil kõik Madriidi tööstusist ja liiklusist vabanenud gaasid jäid hõljuma mürgise pilvena linna kohale.

Täna on juttu

Inglise keel kaotab Euroopas senise tähtsuse

Soome ajaleht arutab Euroopa tuleviku probleeme

Soome ajalehes „Aamulehti" ilmus möödunud aasta 14. detsembril juhtkiri, milles üksikasjaliselt analüüsiti Ühendriikide mõju allakäiku Euroopas ja Inglismaa kadumist maailma poliitilisi sündmusi mõjutavate riikide hulgast. Juhtkirja autor leiab, et Euroopa elu hakkavad tulevikus juhtima Lääne-Saksamaa ja Prantsusmaa, kus tööstus on erakordselt kaugele välja arendatud. Artiklis väidetakse, et ka N. Liit hakkab Euroopa majanduselus, eriti kaubanduslikul alal, mängima tähtsat osa ning sel põhjusel tuleks soomlastel inglise keele asemel hakata koolides suuremat rõhku panema prantsuse, saksa ja vene keele õppimisele. Juhtkirjanik kirjutab:

Räägitakse, et Lääne-Saksamaa liidukantsler olevat hiljuti märkinud, et Ameerika Ühendriikidest ei ole enam läänemaailmale juhti. Euroopal, ehk siinsel juhul Lääne-Saksamaal ja Prantsusmaal tuleks sellepärast võtta juhtimine oma kätte.

Helmut Schmidti teatakse suhtuvat eriti ettevaatlikult Jimmy Carteri võimeisse rahvusvahelise poliitika suunanäitajana. Aga siin ei ole küsimus ainult isikust.

Mõned uurijad nimelt ennustavad Lääne-Euroopa majanduslikku ja poliitilise kaalukuse kasvu olenemata sellest, kes kusagil maal valitseks.

Eelduseks muidugi on, et areng jätkuvalt kulgeks samas joones ja rahulikus taktis.

Lääne-Saksamaad nimetatakse sageli „majanduslikuks hiiglaseks aga poliitiliseks kääbuseks". Omal viisil on see iseloomustus paika pidanud iga tähtsama Euroopa riigi osas. Lääne-Euroopa ühiskond on majanduslikult tugev, aga see ei ole siiani tegutsenud suurriigi kujul, ega nii pole toiminud selle üksikud liikmedki. See võib muutuda 1980-ndail aastail ja hiljem. Poliitilise ja majandusliku tugevuse eraldumine teineteisest muutub üha raskemaks.

Sellega kaasub ka ajakohane võitlus niinimetatud euro-rakettidest.

Seda mööda kui Ameerika Ühendriikide tugevus ja mõjuvõim maailmas väheneb, hakkavad liitlased kahtlema ameeriklaste poolt antud kaitselepingute vastupidavuses ja tugevuses.

Kas on usutav, et Ühendriigid tuleksid eurooplastele abiks, kui tulemuseks oleks tõenäoliselt totaalsesse hävingusse viiv tuumasõda?

Uued euro-raketid ei muuda midagi, kuna need jäävad igal juhul ameeriklaste valve alla. Oma tuumakaitse tugevuse juba mõni aeg tagasi saanud prantslased vaatavad seda üsna iroonililselt. Aga need Euroopasse asetatavad raketid — kui need nüüd siia lõpuks 3—4 aasta pärast tulevad — pakuvad siiski vastupõrke astet enne täieliku hävingu ähvardust.

Kuid minnes tagasi Lääne-Euroopa arengusuundade juurde, kus Saksa Liiduvabariigi väljavaated on sageli küsitalkuulis heledad. Kuigi sidemed Ühendriikidega nõrgeneksid, ei põhjustaks see mingisuguseid vapustusi. Sisepoliitilisi või muid kriise vaevalt tarvitseb sel puhul karta, kui baierlane Franz Josef Strauss võidaks käesoleva aasta valimistel. Majandusliku elu õitseng jätkuks ja see lisab ka poliitilist sõnaõigust.

Prantsusmaa tugevneks veelgi mõjuvamalt kusjuures asjatundjad viitavad kolmele tegurile:

1) Prantsuse tööstus on moodne ja dünamiline, kuna see on ehitatud suuremas osas pärast kivisõe ajastut; 2) Prantsusmaa vabastas oma asumaad, säilitades siiski oma majanduslikud huvid, iroonililselt öeldes oskab ta veelgi „rüüstata" oma endisi asumaid; 3) maa sisemises majanduspoliitikas näib olukord haruldaselt selgena, kapitalistliku majandusliku mõtteviisiga, teisiti öeldes on Prantsusmaa praegusel hetkel Euroopa kapitalistlikum riik.

Inglise peaminister Margaret Thatcher katsub praegu tervendada ja elustada oma majanduselu Prantsuse retspti järgi, aga tõeliselt on Inglismaa jäänud Lääne-Euroopa suurriikide kolmiku nõrgemaks osaks.

Mitmed asjatundjad näevad Inglismaa allamineku jätkumist, kuigi Thatcheri äge poliitika lühikesel ajavahemikul võiks õnnestudagi.

Probleemid on nimelt sügavas toodanguelu süsteemis ja asendis. Nii palju kui meil ongi kiita inglasi tööstuse revolutsiooni pioneeridena, jäi nende majandus kivisõe ajastusse liiga pikaks ajaks. Põhjamere õligi ei suuda tagada elustumise õnnestumist.

Selle tõttu arvatakse et Inglismaa mitte kunagi ei valitse Lääne-Euroopa ühiskonda, vaid seda võivad teha Lääne-Saksamaa ja Prantsusmaa.

Kui keegi tahakski irvitada mugavate inglaste üle, sooviks ta siiski, et areng läheks teises suunas. Aga kui tunnused maa vähehaaval nõrgenemisest, võrreldes naabritega, peavad paika, siis on aeg ka soomlastel hakata mõtlema oma strateegiale.

Praegu õpivad Soome koolides 91,7% õpilasist esimese võõrkeelena inglise keelt. Saksa, prantsuse ja vene keeltele jäävad vaid „narmad". Mõni võiks teha märkuse, et inglise keel jääb igal juhul püsima maailmakeelena ja nii ehk ongi. Aga Lääne-Saksamaa ja Prantsuse (ka N. Liit) tõustes Euroopas võimupositsioonile hakkavad läbikäimises — näiteks kaubanduses — eeldama oma keele kasutamist.

Prantsusmaal on selline „rahvuslik" tunne juba võrdlemisi levinud ja soovitakse, et välismaalased oskaksid prantsuse keelt.

Vene keele õppijaid on (Soomes) liiga vähe ja mis selle juures on veel eriti halvamaitseline, et selle keele valik tehakse asjatult poliitilistel või aatelistel põhjustel. See ei ole arukas. Need tegurid tuleks eemaldada, kui kord soovitakse äri teha idapoolsete naabritega.

Tuleb tähele panna, et Soome majanduslik kohanemine muutuvas maailmas teeks maailmapoliitilisele olukorrale vastavaid posiooniparandusi.

Toronto Eesti Püssi ja Püstoliklubi peoõhtul oli näitus relvadest ja kiivritest. Pildil Miss Tallinn Susan Suit „sõdurivormis".
Foto: Tommy Tomson

Punaarmee ähvardab õliallikaid

10.000 vene sõdurit koondatud Afganistani—Iraani piirile

KABUL — Lääneriikide diplomaatidele Kabulis on saabunud andmeid, et venelased on likvideerinud Afganistanis partisanide suuremad vastupanuoperatsioonid ja koondavad vägesid Afganistani lõunapiirkondadesse Iraani piirirajoonidesse, kust on võimalik asuda kiirele rünnakule Iraani suuremate õliallikate vallutamiseks.

Saadud andmete kohaselt võib N. Liidu punaväelaste arvu Iraani lõunapiiril arvestada umbes 10.000 mehele ning Washingtonis jälgitakse eriti teravalt vene vägede liikumisi selles piirkonnas.

Üks lääneriikide vaatleja Kabulis kinnitas, et vene punaarmeele ei tee mingisuguseid raskusi Iraani õliallikate vallutamine, kuna Ühendriikidel puuduvad igasugused võimalused punaarmee edasitungi takistamiseks.

Iraani suuremad õliallikad asuvad Afganistani piiri äärde koondatud vene üksustele kättesaadavas kauguses ning arvestades iraani laostunud sõjaväega, kes ei suuda osutuda sissetungijatele vastupanu, võivad vene soomusmasinate üksused jõuda kiiresti õlitööstuse piirkonda.

Mure Tito tervise pärast

BELGRAD — Jugoslaavia 87-aastase diktaator Tito tervis on tunduvalt halvenenud pärast seda kui arstide operatsioon vereklombi kõrvaldamiseks tema jalast ei andnud loodetud tulemusi. Jugoslaavia kommunistliku partei 24-liikmeline poliitbüroo ja 165-liikmeline partei keskkomitee kutsuti kokku erakorralisteks koosolekuteks, kus Tito tervisliku olukorra kohta anti üksikasjaline ülevaade. Lääneriikides kardetakse, et Tito surm võib Jugoslaavias esile kutsuda ebastabiilse olukorra, mida Moskva võib ära kasutada Jugoslaavia oma mõjupiirkonda haaramiseks.

Võitlejate Ühingute Liidu esinduskogu tuleb kokku

Kanada Eesti Võitlejate Ühingute Liidu esinduskogu korraline koosolek toimub laupäeval, 9. veebruaril algusega kell 1 päeval Totontos Tartu College kohviku ruumes 310 Bloor St. West. Koosolekul esitatakse aruanded ning tegevuskava ja eelarve. Päevakorras on eripunktina „Võitleja", „Sõdalase" ja ESTO-80-st osavõtmise küsimused. Kvoorumi puudumisel on koosolek otsustusvõimeline üks tund pärast väljakuulutaud algust vaatamata osavõtjate arvule.

Kes külastasid Hollandit

ROTTERDAM (VE) — Möödunud aastal külastasid Hollandit ja võtsid siinsete rahvuskaaslastega kontakti:

USA'st: Ludmilla Lidke, Taavi Kaups.

Rootsist: Kaljo Käärik, Leida Helberg, Jüri Aadli, Manni Varep, Elsie Pommer.

Kanadast: Olaf Kopvillem, kes võttis osa Amsterdamis Shell'i õlifirma asfaldi spetsialistide maailmakonverentsist. Ta oli ainuke Kanada esindaja ja pidas ka kaks erialalist loengut Amsterdamis ja Den Haagis. Prof. Vello Sermat, kes töötab ajutiselt Amsterdamis „Vrije Universiteit" juures

Lääne-Saksamaalt: Vilma Brinkman-Põldoja, Hilja Kelner, perek. Laidsaar.

Inglismaalt: õpetaja A. Aaviksaar.

1979. aastal on Hollandis surma läbi lahkunud:

Alide van Gemeren-Gutmann, sündinud Virumaal, surnud Rotterdamis. Valve Targamaa-Flu, sündinud Tallinnas, surnud Driehuis'is.

400 miljoni dollari eest abi Pakistanile

WASHINGTON — Ühendriikide valitsus pakub Pakistanile 400 miljoni dollari ulatuses sõjalist ja majanduslikku abi, et organiseerida tõhusat vastupanu võimaliku N. Liidu rünnaku vastu. Ühendriigid on seni keeldunud relvasaadetistest Pakistani, kuna ameeriklased kahtlustavad, et Pakistan tegutseb salaja tuumapommide produtseerimisega.

UUDISEID KODUMAALT

Kohta-Järvele ehitati 9-korruseline maja. Elanikud kolisid sellesse „suurelamusse" juba 1978. a. kevadel. Seniajani pole aga suudetud lahendada veesaamise probleemi. Sooja vett oli viimati kraanist tulnud 1979. a. kevadel, külm vesi aga ülemistele korrustele üldse ei jõua, sest nagu selgub linnavalitsuse veevarustuse ja kanalisatsiooni tootmisvalitsuselt, olnud nende ülesanne vett anda kuni viienda korruseni, sealt kõrgemale olevat juba majavalitsuse oma asi. Kuid maja käiku andmise ajal praegust majavalitsust ametis ei olnud. Möödunud sügisel oli küll majavalitsus trepikodadesse pannud teate, et ülemised korrused hakkavad vett saama teatud kellaaegadel kolm korda päevas, kuid ka see teade osutus ekslikuks. Kuna veevarustus on korrast ära, siis köetakse ka maja halvasti, mõnikord olevat radiaatorid vaevalt leiged, teinekord aga päris külmad. Kuid kusagilt ei leita sellist meest, kes selle asja ära korraldaks ja uued pumbad asetaks, mis veesurve ka viiendast korrusest kõrgemale tõstaks. Praegu läheb aeg kunagiste süüdlaste otsimiseks, keda aga enam kusagilt ei suudeta leida.

°

Saaremaa keskkonnakaitse küsimus number üks on puhta vee säilitamine. Saaremaa veevarud on piiratud, järved madalad ja paiknevad rannikualadel. Jõed on väikese vooluhulgaga. Suurt mõju on Saaremaa veevarudele avaldanud maaparandus, mistõttu on vähenenud joogiveevarud. Kuid ka põhjaveekaitse küsimustes on keskkonnakaitsekomisjonil eeskirju ja soove projekteerijaile, kuna paesse peakraavi kaevamine võiks avada põhjavee horisondi ja kahjustada veevarusid veelgi.

°

23. novembril 1979 toimunud Eesti NSV Ülemnõukogu koosolekul tehti mõningaid muudatusi vabariigi territooriumi administratiivses jaotuses. Mustla linn ja Ambla alev muudeti ümber alevikeks ning arvati vastavalt Tarvastu ja Ambla külanõukogudesse. Likvideeriti Pedja külanõukogu ja selle territoorium liideti Jõgeva külanõukoguga. Osa Jõgeva külanõukogust aga liideti Puurmani külanõukoguga. Miks need muudatused oli vajalikud, sellest ei räägitud.

°

Järvakandi klaasivabrik tähistas oma tegevuse 100. aastapäeva. Sada aastat tagasi asustati Järvakandis väike klaasitöökoda, mis aastate jooksul on kasvanud suureks ettevõtteks, olles üks suuremaid praeguses Eestis, mille aastatoodang on üle 2 miljoni ruutmeetri aknaklaasi. Algul toodeti tumedaid klaaspurke, õlle- ja veinipudeleid, kusjuures kütusena tarvitati puitu, hiljem gaasi. Tahvelklaasi tootmist alustati 1895.

°

Möödunud sügisel korraldati ümber Põltsamaa ja Jõgeva linnade piire. Mõlema pindala kasvas suuremaks. Jõgevas tehti 300 maainimest linnarahvaks, kusjuures linn kasvas 113 hektari võrra. Põltsamaal on nüüd 100 elanikku rohkem, kusjuures linna pindala kasvas poolesaja hektari ümber.

°

1. jaanuarist alates hakkab „Peipsi Käluri" nimeline kolhoos andma kalastajate klubide kaudu välja ühekordseid siiapüügi lubasid. Siiga võib püüda puhkepäevadel jaanuarist märtsini. Luba on nimeline ja see maksab 4 rubla. Ühe loaga võib harrastaja kalamees püüda kuni 5 siiga, kuid kogukaal ei tohi tõusta üle 5 kg. Luba kehtib ainult selleks märgitud päeval, ega seda ei saa halva kalaõnne puhul teisele päevale lükata.

°

Kodumaal on kohanimede kogumine juba aastaid olnud hoogtööks, mida Emakeele Seltsi poolt väljakuulutatud võistluste abil teostatakse. Igal aastal on korraldatud sellekohased võistlused. 1979. a. jooksul saabus korraldajaile 33 eri murrakualalt 36 tööd, kokku 21063 sedelit ja 222 lehekülge, mis sisaldasid murdesõnu, rahvapärast fraseoloogiat, koha- ja isikunimesid, eriala-, kõnekeelset ja argoosõnavara, murdepalu jm. Esimese auhinna väälisteks tunnistati Alekander Matti töö „Vana põlvkonna murdesõnu ja rahva päraseid väljendeid Kaarma kihelkonnast Randverest", Tallinna Pedagoogilise Instituudi eesti keele ja kirjanduse osakonna II kursuse üliõpilaste ühistöö „Sõelutud sõnavara Mustjala murrakust", Hilda Jõulmaa „Murdesõnu Iisaku kihelkonnast", Eduard Lepiku „Kohanimesid Kadrina kihelkonnast", Allan Roosilehe ja Aimar Lauliku töö „Kooliõpilaste kõnepruuk" ja Valev Meriste „Toila külanõukogu piirkonna kohanimesid". Samuti oli rohkesti hinnatud töid teise ja kolmanda auhinnaga.